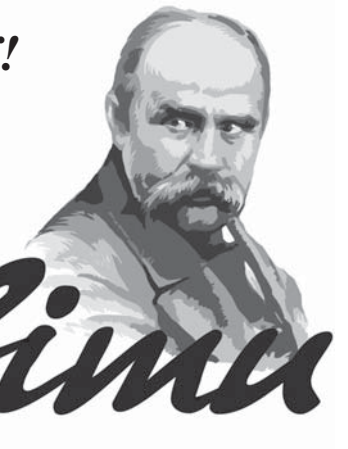

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівими

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

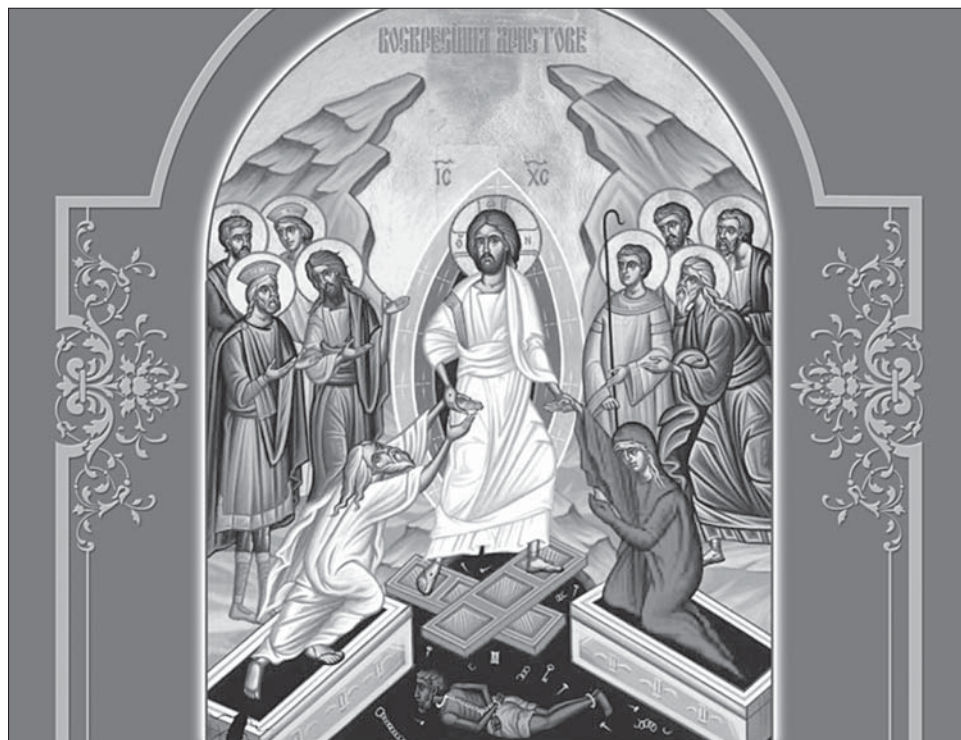
15 (963), 12—18 квітня 2018

Христос воскрес! Воістину воскрес!

Великодні вітання наших читачів

Вітаю Вас, колектив редакції «СП» зі світлим святом Христового Воскресіння! Нехай Боже благословення буде над вашими родинами і нашою Україною на мир, добро, любов і перемогу!

З повагою,
Наталя ГУМНИЦЬКА,
Львів

Щиро вітаємо Вас і Ваші родини зі світлим Христовим Воскресінням! З пошаною —

Зеновія ФІЛІПЧУК,
Музей Тараса Шевченка, м. Львів

Голубі заграли дзвони
у воскреслій висоті.
Одягнувся білий коник
у підківки золоті.

При місточку мати стала
з тихим поглядом ясным.
Наче мрія золотава,
стежка стелиться за ним.

На світланні, пам'ятаю,
на лани і хвилі плес
впала вісточка із раю:
— Христос Воскрес!
Зеновій ФІЛІПЧУК

Христос воскрес!
Хай щастя, мир, світло та добро
осяють Ваші шляхи!
Олеся ОМЕЛЬЧЕНКО,
Дніпропетровщина

Зі Святом Свят прийміть вітання.
Хай справдяться всі Ваші сподівання!
Запашною нехай буде
Великодня паска
І довіку буде з Вами світла Божа ласка.
Христос Воскрес! Воістину Воскрес!
З повагою,
Тетяна

Шановні колеги!

Колектив Волинського краєзнавчого музею щиро вітає Вас зі світлим Воскресінням Христовим!

Нехай це величне свято принесе любов та світло у Ваші родини, щирість та добро у взаємини, зігріє Ваші душі і подарує усім радість, добробут і взаєморозуміння, наповнить серця світлими почуттями надії та любові.

Міцного Вам здоров'я, особистого щастя та власного добробуту, тепла і затишку у Ваших домівках, миру та спокою у нашій єдиній, незалежній Українській Державі.

З повагою,
в. о. директора Волинського
краєзнавчого музею

А. Силук
Анатолій Силук

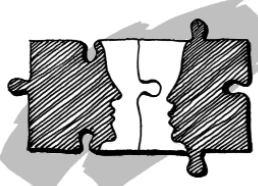
8 квітня 2018 року, м. Луцьк

Дорогі друзі,
Веселих Великодніх свят Вам від імені Школи української мови та культури для іноземців learn-ukrainian.org.ua/!
Нехай Ваш Великодній кошик буде наповнений радістю, щастям і миром сьогодні і завжди!

ЗІ СВЯТОМ
Великодній!

Звільнення окупованих територій: від поразок до перемог

Василь КУЙБИДА,
професор, доктор наук з державного управління

Для цього російсько-українську війну розглядатимемо у багатовимірному просторі. Для цілей статті обмежимося розглядом конфлікту у двох підпросторах: у першому — Росія і Україна створюють систему конфлікту, який може розвиватися в різних напрямках; у другому — розгортається конфлікт між глобальними акторами, одним з яких є Росія. У перетині цих підпросторів видно, як залежить російсько-українська війна від боротьби за планетарне домінування. І що ця війна ведеться на різних територіях у різних формах різними методами.

Таким чином ми отримуємо цілісну картину конфлікту, а показником, який відображає його динаміку, виступає напруження. Під цим терміном ми розумітимемо комплекс реакцій держави і суспільства, направлених на мобілізацію їхніх ресурсів (матеріальних, духовних, психологічних) для досягнення у визначеному часовому проміжку на певній території поставлених цілей.

Той, хто здатен підвищувати-понижувати напруження (а значить, ескалацію), управляючи конфліктом, провадить його у вигідному для себе руслі. Він завжди ближчий до перемоги.

Неспроможність адекватно відповісти на ескалацію конфлікту прирікає на поразку

Подібними інструментами описує логіку стратегії воєнного конфлікту авторитетний американський дослідник Едвард Люттвак. Він розглядає її дію в двох вимірах: у “горизонтальному”, де супротивники прагнуть відбити і розвернути на свою користь дії суперника (що і надає стратегії характеру парадоксальності), і у “вертикальному”, тобто у взаємодії різних рівнів конфлікту: технічного, тактичного, оперативного рівня театру військових дій і навіть більш високих рівнів, між якими немає природної гармонії” (*Luttwak, Edward. Strategy: the logic of war and peace. — The Belknap Press of Harvard University press, 2001; або: Люттвак Э. Н. Стратегия. Логика войны и мира. — “Русский фонд содействия образованию и науке”, 2003. — 590 стр., 11 иллюстрацій*).

Відштовхуючись від цих вихідних теоретичних засад ретроспективно проаналізуємо, як розвивався воєнний конфлікт України з Росією, як російська сторона через ескалацію-деескалацію конфлікту планомірно управляла ним. Спочатку російська агенатура разом із активістами проросійських політичних сил почала організувати антиукраїнські мітинги в східних і південних містах України. Українська влада відповіла організацією альтернативних і достатньо великих мітингів українських сил у Харкові та Донецьку. На мить тоді здалося, що чаші терезів суспільних настроїв почали урівноважуватись. Щоб зруйнувати цей баланс настроїв, до східних областей України з Росії були перекинуті

Досвід чотирьох років останньої війни з Росією дозволяє зробити висновки про причини наших поразок і знайти засоби перетворення їх на перемоги. Спробуємо зробити це не з позицій військового фахівця, а з позицій більш загального, системного “охоплення” проблеми.

спеціальні загони ФСБ і ГРУ, що очолили силове захоплення адміністративних і воєнних об’єктів в обласних і районних центрах. Паралельно вони здійснювали показовий терор проти українських патріотів, намагаючись цим нейтралізувати активну частину населення. На жаль, тодішня влада України не скрізь спромоглась на адекватну відповідь, — а лише у Дніпропетровську, Харкові, Маріуполі та Одесі, що фактично звузило рамки силового конфлікту до Донецької і Луганської областей. Частину їх території захопили російські спецзагони, сформовані з шовіністів-добровольців з усієї Росії, та збройні загони місцевих колаборантів, які ідентифікували себе з Росією.

Розпочалося збройне протистояння з планомірним підвищенням ескалації російською стороною. Для виразності порівняємо поведінку російських і українських військових у схожих ситуаціях. Наприклад, коли українські війська оточили під Слов’янськом великий ворожий загін, очолюваний полковником ФСБ Гіркиним, то на його прохання дати можливість відійти у глибоку Донецької області зі зброєю в руках — їм створили спеціальний коридор, по якому ті спокійно відступали. Не вистачало лише дурнувати чи зрадливих генералів ЗСУ обабіч дороги, які махають фесбешниками на прощання, наче запрошуючи дорогих гостей до нових відвідин.

Згодом, коли ЗСУ, Національна гвардія і Добровольчі загони почали операцію з оточення Донецька та Луганська, а також із відновлення контролю над українським кордоном, Кремль одразу підняв планку агресії, перейшовши на вищий рівень ескалації: залучив до війни регулярні частини ЗС РФ.

Наше командування, звісно, такого не очікувало. Чого варта лише категорична заборона українським підрозділам відповідати на вогонь російських збройних сил. Навіть під час воєнного конфлікту вони продовжували сприймати росіяни союзниками, вчорашніми однокурсниками, приятелями по мисливсько-рибальських утіхах тощо, а не ворогами. Російські регулярні війська спочатку завдали потужного артилерійсько-ракетного удару по всій лінії розташування українських військ, а згодом перейшли в атаку, кілька груп вдарили з тилу, тобто з того відтинку кордону РФ, де до цього не відбувалося збройного конфлікту. Генерал Литвин, командувач сектору “Д”, банально утік з фронту (*Юрій Бутусов. Подвиг и трагедия Иловайска. — <https://glavcom.ua/publications/126223-podvig-i-tragediya-ilovajska.html>*). І не він один.

Саме неготовність українського командування до ескалації конфлікту з московською стороною зумовила неправильне планування воєнних дій, дала ворогу можливість діяти несподівано, нестандартно, руйнуючи конфігурацію наших сил і вносячи в них хаос, що зрештою призвело до оточення великої частини українських військ під Іловайськом.

У цій ситуації московити діяли агресивно і віроломно: запропонували безпечний коридор для відступу оточеним українцям, але коли ті ввійшли в нього — впритул розстріляли. Воля до перемоги будь-якою ціною взяла верх над советськими стереотипами “братства народів”: затерте пропагандистське кліше, зручне для уярмлення переможених, виявилось пустим звуком у реальній політиці.

Москва зуміла прагматичними діями здобути серйозну стратегічну перемогу і закріпитись на значній частині території України.

Із цього стислого викладу вимальовується чітка тенденція: там, де українці спромоглися адекватно відповісти на російську ескалацію — Дніпропетровськ, Харків, Одеса, — там обійшлося порівняно незначними жертвами і територія залиши-

лась за нами; там, де цього не відбулося — ворог закріпився і жертви вже вимірюються десятками тисяч.

Бій під Іловайськом оприявив ще одну серйозну проблему: присутність зрадників та дезертирів у наших лавах. Проблема, без розв’язання якої неможливо говорити про створення переможної української армії. Дезертирів необхідно жорстко, із публічним згнібленням, покарати. І робити це не лише тому, що пролита кров українських воїнів вимагає відплати, але передусім для того, щоб подібного в українській армії більше не повторилося. Нове військове законодавство, нові структури, що здатні провести публічні суди над дезертирами і московською агентурою в тилу, піднімуть на новий рівень духовно-вольовий стан українського війська, посилять його боєздатність. Не еліміновані причини вчорашніх поразок з кумулятивною силою вдарять по нас завтра.

І головне, на жаль, сьогодні немає чіткої відповіді на питання: яким чином забезпечити здатність України адекватно відповісти на усіх рівнях можливої ескалації конфлікту — від сухопутних військ до космічної оборони — з Російською Федерацією? А також, чи існують плани запобігання прогалин у нашій обороні? Чи існують конкретні програми подолання технічного відставання ЗСУ від регулярних військ РФ?

Стисло кажучи: чи є в українського воєнного керівництва комплексний план оборони за умов повномасштабної війни з Російською Федерацією?

І такий план у найзагальнішому вигляді не повинен приховуватися від суспільства. Бо лише жертвна готовність українців до захисту батьківщини, єдність нації й влади дозволить подолати усі перешкоди і переможно завершити цю війну.

Взаємозв’язок регіональної та глобальної ескалації

За сто років до того, як поняття “глобальне” стало невід’ємним постулатом політичних досліджень, британський географ Г. Маккіндер у знаменитій доповіді “Географічна вісь історії”, зауважив, що світ увійшов в епоху, коли, образно кажучи, невелика подія на одному континенті може штормовим відлунням накрити інший. Власне, геополітика, одним із засновників якої був і сам Г. Маккіндер, стала однією з перших спроб системно описати політику в глобальному контексті.

Сьогодні конфлікти на геополітично значимих територіях одразу трансформуються за значенням у глобальні. Без сумніву, що такою є і російсько-українська війна. Попри те, що прямими учасниками конфлікту тут виступають лише Росія та Україна, за їхніми спинами вишикувались майже всі головні актори світової політики.

За останнє десятиліття ми стали свідками послідовного нарощування Кремлем агресивної зовнішньої політики. Такі події, як українсько-російська війна, експансія РФ у Сирії, втручання у виборчу кампанію в США, майже неприхована допомога в модернізації ракетних технологій КНДР — усе це реалізовані спроби Кремля повернути втрачені позиції після розпаду СРСР, який вони ототожнюють з Росією.

Готовність РФ до гранично небезпечних конфліктів із потужними світовими акторами базується на впевненості у власній невразливості, що опирається на чотири чинники: володіння ядерною зброєю, ідеологію російського шовінізму, суперечливість інтересів головних глобальних гравців та залежність економік західного світу від російських енергетичних ресурсів.

Показником зовнішньополітичної ескалації Кремля є його політика ядерного шантажу (порушення договору про ліквідацію ракет середньої і меншої дальності, прийняття доктрини про можливість пре-

вентивного ядерного удару, допомога КНДР у модернізації ракетних технологій тощо). Необхідно визнати, що цей жорсткий і сміливий випад у бік США має конкретну мету. Відомий російський міжнародник Сергій Караганов назвав подібні дії “принципом домогтися деескалації через максимальну ескалацію”. Що у перекладі на звичайну мову означає: змусити США сісти за стіл переговорів про перегляд міжнародного політичного порядку.

США цілком виразно усвідомлюють цю загрозу і готові на неї адекватно реагувати. Так “Огляд ядерної політики” за лютий 2018 року, оприлюднений апаратом міністра оборони США, називає Російську Федерацію “потенційним противником”. Документ наголошує, що дії США направлені на донесення до свідомості “потенційних противників” тих катастрофічних наслідків, які їх очікуватимуть за спроби “застосування першими ядерної зброї — чи то в масштабах регіону чи безпосередньо проти Сполучених Штатів”.

“Недавні заяви Росії, — зауважує документ, — щодо цієї формулюючої доктрини застосування ядерної зброї можна розцінити як зниження Москвою “ядерного порогу”, переступивши який, можна першими застосувати ядерну зброю... Змусити Росію відмовитися від таких ілюзій — стратегічне завдання першорядної важливості”.

А зробити це можна, якщо застосувати до Росії нею ж запропонований принцип: “Підвищити гнучкість і різноманітність ядерного потенціалу США, зокрема допустивши можливість використання ядерної зброї малої потужності, важливо для збереження здатності запобігти агресії в масштабах регіону. Це підніме “ядерний поріг” і буде сприяти тому, що потенційні супротивники усвідомлять неможливість отримання переваги за рахунок обмеженої ядерної ескалації, що в свою чергу знизить ймовірність застосування ядерної зброї”.

Далі “Огляд ядерної політики” США констатує, що “не існує якогось універсального, що застосовується у всіх ситуаціях, підходу до стримування. З цього випливає, що Сполучені Штати будуть застосовувати оптимізований з урахуванням конкретних завдань гнучкий підхід до ефективного стримування, в залежності від виду противника, характеру загроз і конкретної ситуації”.

(*Обзор ядерной политики, февраль 2018 — апарат министра обороны США. — <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872876/-1/1/1/EXECUTIVE-SUMMARY-TRANSLATION-RUSSIAN.PDF>*).

Практичним втіленням “оптимізованого з урахуванням конкретних завдань гнучкого підходу до ефективного стримування” Росії можна вважати воєнну дипломатію Курта Волкера. У його стратегії переговорів з урегулювання російсько-української війни теж проглядається тенденція до ескалації. Так, після чергової мало-результативної зустрічі з В. Сурковим, він заявив, що США не обмежаться поставанням Україні одних лише протитанкових комплексів “Javelin”. Контекстуальним інструментом посилення смислу погрози виступає час його озвучення — нещадний розгром американськими військовими ПВК “Вагнер” і декількох груп російського спецназу в Сирії.

Таким чином Кремль дають недвозначно зрозуміти, що подібний розвиток подій можна спровокувати і в межах Донбасу. Гадаю, що за умови непоступливості РФ американці можуть забезпечити Україну необхідною зброєю у формі ленд-лізу (*lend* — “позичити” і *lease* — “здавати в оренду, внайми”) для вирішення цього завдання. Зрозуміло, що вони це зроблять, реалізуючи власні інтереси.

Правда, у перспективному моделюванні розвитку подій існує одна невизначеність: наскільки реально Кремль готовий рухатись до граничного протистояння? Чи здатні чекісти-клептократи поставити на кін усе: або цезар, або ніхто? Це, звісно, питання, на яке ні в кого немає однозначної відповіді. Нам необхідно бути готовими до розвитку подій принаймні у двох напрямках: першому — максимальній ескалації і

воєнній формі розв'язання конфлікту на території Донецької і Луганської областей, а також другому — відходу агресора внаслідок того, що отримані невідгідні наслідки значно перевершать сподівані вигоди.

Ще один важливий методологічний аспект: при плануванні відновлення суверенітету і територіальної цілісності України нам важливо врахувати фінальні цілі США щодо Росії. Найоптимальнішим для Капітолію є варіант переформатування РФ у “дистанційно керовану дружню демократію”. Як свого часу писав З. Бжезінський: “переродження Росії з імперії в національну державу”, у політичного об'єкта, що, по-перше, слухняно постачає ресурси до США, а по-друге, і це найголовніше, стане американським союзником у глобальному блокуванні Китаю. Після реального зрушення подій в цьому напрямі, а це ще не скоро буде, США можуть почати вносити зміни в пріоритети цілепокладання. І ми повинні бути готові до цього. Готові застосувати і явні, і “приховані” власні програми стимулювання подій у потрібному нам напрямі зокрема й у реалізації мирної угоди з Росією.

Але це тема окремої розмови, як і план реінтеграції окупованих регіонів.

Вовк, якого безперестанку викликала російська пропаганда, має з'явитись на геополітичному полі

На завершення наголосимо, що вже сьогодні Україні необхідно перейти до власних наступальних дій, щоб через політику “максимальної ескалації домогтися деескалації російської агресії”. Передусім ретельно з'ясувати усі слабкі місця Російської Федерації. Далі, відштовхуючись від стародавньої мудрості “Ворог мого ворога мій друг!”, почати роботу з вироблення з опонентами Росії стратегічних і тактичних планів дій.

На позір назвемо кілька найуразливіших політичних проблем у РФ: звісно, це республіки Північного Кавказу та Поволжя, регіони проживання мусульманських народів. Тут боротьба за незалежність (в усіх формах) має тенденцію до зростання. Національно-визвольним рухам цих народів потрібна наша дружня допомога. Тим більше, що в українців є позитивний досвід у цій сфері, наприклад, створення українською діаспорою в часи СРСР “Антибільшовицького блоку народів (АБН)”. Сьогодні важливо допомогти створенню “Конгресу поневолені народів Росії” — структури, що ідеологічно, організаційно і фінансово поставить на порядок денний історичну необхідність децентралізації Російської Федерації, — перетворення її з “тюрми народів” на демократичну національну державу або низку незалежних демократичних суб'єктів.

Необхідно невідкладно зробити кроки до організації системного вивчення внутрішніх проблем ворога. Наприклад, створити у рамках НАН України — за участю СБУ, ГУРМО і МЗС — дві академічні структури: Інститут Кавказу і Поволжя. Непотрібно навіть вишукувати додаткових ресурсів, а просто перерозподілити певну кількість ставок від існуючих гуманітарних інститутів для новостворених, а далі вже підсилювати їхню діяльність конкретними закритими програмами з державного бюджету, зокрема, на розбудову мережі каналів мовлення для поневолені народів Кавказу та Поволжя.

Це не нова пропозиція, це успішна світова практика. Так, наприклад, США мали різні советологічні інститути, а СРСР на противагу їм — Інститут Північної Америки, Африки тощо, які вивчали ворога; а радіостанції “Голос Америки”, “Радіо Свобода”, “Russia Today” і досі ефективно виконують завдання інформаційного протидіювання.

Звісно, у спецслужбах потрібно створити відповідні структури, що системно працюватимуть у цьому напрямі. Необхідно виходити з того, що протистояння з Російською Федерацією, яка прагне, зруйнувавши ЄС, розширити межі імперії, буде довгостроковим, а отже, потрібна стратегія на десятиліття вперед, попри всі можливі тактичні кульбіти. Це важка діяльність, в якій ми маємо точно розрахувати свої можливості, щоб не перевиснажитися, і розробити та втілити в життя плани підготовки до вирішального бою.

Святкували разом із гвардійцями

Володимир СЕМІСТЯГА,
голова Луганського обласного об'єднання
ГО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка

Просвітянська культурно-мистецька й зіркова агітаційно-пропагандистська група у складі відомих у країні волонтерів-митців і освітян побували цього дня в угрупованні НГУ сектору “Д” Південного територіального управління Національної гвардії України. Отже, є про що розповісти.

Урочисті збори та святковий концерт за нашої участі відбувся у Великоновосілківському культурно-оздоровчому комплексі на Донеччині. На площі біля комплексу гвардійці для місцевих мешканців продемонстрували зразки сучасної військової техніки, залученої до виконання бойових і спеціальних завдань своїми підрозділами. Свою майстерність та вишкіл перед початком свята продемонстрував військовий оркестр в/ч 3033, у фонозаписах звучали українські народні пісні та музичні твори про Національну гвардію України, а встановлені монітори демонстрували відеоролики про НГУ. Вражала і фотовиставка “Ратні будні гвардійців”, добірка агітаційних матеріалів НГУ. У глядацькій залі на сцені — державні прапори і прапори НГУ.

Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять тих, хто віддав заради нашої свободи дароване Богом життя.

Серед них знайшлося місце і для Шевченкового “Кобзаря”. На завершення урочистої частини свята хлібодари Великоновосілківського району вручили Святкові Коровай начальникам, командирам, керівникам різних територіальних управлінь та оперативно-тактичних угруповань.

Аматорські колективи району продемонстрували творчу майстерність своїх самодіяльних артистів. А вінцем заходу став виступ гостей із Києва.

Завдяки величезній допомозі й підготовчій роботі Всеукраїнського об'єднання учасників АТО “Українці разом!” та його регіонального представництва, очолюваного Тетяною Дейнегою в Донецькій області ми змогли виконати свою місію. Вони укомплектували наш творчий гурт матеріально-технічним спорядженням та на прохання гвардійців залучили до акції учасників Революції гідності, котрі кількості разів демонстрували свою непересічну майстерність і професіоналізм у зоні проведення АТО. Йдеться про народних артисток України, композитора, аранжувальника, співачку, викладача Київської дитячої академії Лесю Горову та співачку, гітаристку, віртуоза бандури, доцента Університету “Україна” Світлану Мирводу.

Як ведуча творчого дійства Леся Горова відкрила концертну програму авторськими піснями “Не бійся” і “Танок”. Світлана Мирвода акомпанувала собі на бандурі. Виконуючи кавер-версію на слова Марка Сабліча “Темная ніч” та відомий романс “Гро-на акації”, перекладений українською відомим Петром Бойком. А шлягер, що став народним, “Гуцулка Ксеня”, виконаний дуетом з Л. Горовою, полонив гвардійців.

Високі зразки громадянської поезії та щемливої інтимної лірики з уст поетеси Олени Гетьманець (Медведенко) зачарували принашкду залу. Вожаки дізналися, що поетеса не тільки просвітянський активіст, волонтер, вдалий бізнесмен, а й неперевершений водій власного “Мерседеса”, який давно перетворився на робочу конячку мистецького гурту. Тож не дивно, що авторські поетичні збірки “Вітражі”, “За межею”, “Опозиціонер”, “Відзеркалення” з її автографами миттєво розійшлися серед вдячних шанувальників.

Згідно із Законом України від 13 березня 2014 р. “Про національну гвардію України” в державі створено сучасне військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України — Національна гвардія України (НГУ). До її складу ввійшли внутрішні війська України, добровольці й патріоти, які стали на захист народу і національної державності в один із найтрагічніших моментів новітньої історії країни, посягав на її цілісність і суверенітет. Враховуючи значення і роль Національної гвардії України у виконанні завдань із забезпечення державної безпеки й оборони держави, захисту життя, прав, свобод та законних інтересів держави, Президент України П. О. Порошенко підписав Указ № 148 (18.03.2015 р.), яким День Національної гвардії встановлюється як офіційне професійне свято, що відзначається щорічно 26 березня.

Як відзначили цей невеличкий “ювілей” у тих гарячих точках, де нині вирішується доля нашої державності?

І знову на сцені С. Мирвода. Акомпануючи собі на гітарі, вона зачарувала присутніх “Піснею водія АТО” (О. Балабко, Л. Нечипорук), “Мій син” (М. Дорожко, В. Николишин), “Заманив мене глід” (В. Ковтун, Л. Нечипорук). Її доповнила чутлива, лірична і водночас драйвова “Ейра” — Світлана Кравчук — авторка хітів багатьох відомих виконавців.

Звертаючись до гвардійців, очільник просвітян Луганщини Володимир Семістяга від імені ГО ВУТ “Просвіта”, його голова народного депутата України І—VI скликань Павла Мовчана та своїх кривань-луганців наголосив, що важке, надскладне завдання не тільки зачинити на замок український кордон з пугнською Росією, а й зберегти життя своїм військовослужбовцям. Адже вони — запорука територіальної цілісності та державного суверенітету України.

В. Ф. Семістяга розповів воїнам про жертвовну державотворчу працю просвітян-волонтерів та продекламував вічні рядки Великого Кобзаря (“Подражаніє 11 псалму”):

Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих... Возвелучу
Малих отих рабів німчих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово...

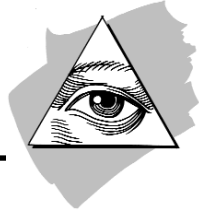
Тож на запитання, у зв'язку з чим нині зросло значення правдивого інформаційно-насиченого піднесеного патріотичного слова; чому, за що і за кого ми воюємо; яку роль і місце у цих процесах відіграє просвітянський тижневик “Слово Просвіти”? Яку роль у українському державотворенні відіграють правдива власна історія, державна українська мова, самотутня свого народу та його духовність? Які факти свідчать про те, що вітчизняне державотворення має понад тисячолітню хронологію? Звідки походять назви Русь і Україна? Хто такі українці, малороси, хохла, москалі і кацапи? Чому Росія постійно зазіхає не

тільки на територію, а й на українську історію та духовно-культурну спадщину нашого народу? — була надана вичерпна відповідь. Діалог дозволив з'ясувати головне! Варто ув'язати сьогоденні процеси з революційними подіями 100-літньої давнини в Україні і Росії. Проекція на сьогоденні події підтверджує логіку та закономірність розпаду останньої євроазійської імперії. Під назвою СРСР її рятували російські більшовики-націоналісти. Але хід історії зупинити неможливо. Ось чому зникнення СРСР на мапі світової цивілізації путіністи розглядають як найбільшу власну та світову трагедію. А українці своєю звитягою доводять, що вони завжди були складовою сім'єю європейських народів і воюють за європейські демократичні цінності, а не лише за власні інтереси.

З метою поліпшення соціально-виховної роботи серед особового складу в підрозділах угруповання НГУ “Д” від імені Секретаріату ГО ВУТ “Просвіта” командирам вручили комплекти тижневика “Слово Просвіти” за 2018 рік, науково-популярні видання І. Багряного, Д. Донцова, Є. Гуцала, Є. Маланюка, М. Мельника, Ю. Мушкетика, А. Погрібного, П. Полтави, О. Черногуза, П. Штепи та інших з бібліотечок “Українського воїна” та “Слово Просвіти”, а також електронні видання ВЦ ВУТ “Просвіта”: “Історія України”, “Українська мова”, “Українські народні казки”, “Звичаї українського народу”. Матеріали наукової конференції “Утвердження української мови в освіті та культурі” (2017 р.) та ін.

На завершення колективно прозвучала невмируща “Червона рута” Володимира Івасюка. В єдиному пориві підвівся весь загал, засвідчуючи спільним співом славія незнищенність України.

Петро ЧЕРНЕГА,
доктор історичних наук,
професор

Микола Гоголь і Астольф де Кюстін про російський імперіалізм і духовну натуру «русских»

Цивілізований світ, особливо країни Європи, з острахом спостерігає за агресивною політикою путінської Росії, яка після розпаду Радянського Союзу розпочала загарбницькі війни на Кавказі, у Молдові, Україні, анексувавши Абхазію, Південну Осетію, Придністров'я, Крим і частину Донбасу, а також веде підривну роботу в економічній, політичній, інформаційній та інших сферах життєдіяльності США, країн Європи та світу. Мета одна — відродити імперію на кшталт СРСР, для посилення впливу на міжнародну політику і спасіння сучасної Росії, “штучної нації” — росіяні від розпаду, яких і сьогодні не залишає “месіанська ідея” — внутрішній потяг орди завойовувати, підбивати інші народи, красти, мордувати, грабувати і панувати [11, с. 9].

Політики провідних країн світу, особливо Європи, сьогодні, як і в XIX—XX ст., не розуміють і недооцінюють чинника духовної натури росіян, сутністю якої є імперська свідомість, впевненість і зверхність, наповнені нахабством і жорстокістю, містифікацією європейської історії, які формують внутрішню і зовнішню політику Росії.

Цей вічний дух московського, а з 1721 р. й до сьогодні російського народу, виплеканий імперською русофільською ідеологією, міфологізацією й фальсифікацією їхньої історії спричинив поневолення протягом 500 років щонайменше 200 націй і народностей, знищення понад 75 етносів і стільки ж мов, геноцид близько 10 млн українців лише у 1932—1933 рр., русифікацію та фальсифікацію історії, нищення культур загарбаних народів, привласнення їхніх культурних здобутків [17, с. 209]. Лише протягом 1850—1897 рр. населення Російської імперії в результаті поневолення народів Кавказу і Середньої Азії збільшилося удвічі [18, с. 143]. Натомість “великорося” становили менше третини його. Пропагуючи ідеологію імперської величчя, міф про мирну культурну експансію, влада зусиллями інтелігенції імперії формувала в російському суспільстві атмосферу зверхності й зневаги до знищених і загарбаних народів, привласнювала їхню географію й здобутки культури, руйнуючи і грабуючи культурні пам'ятки, щоб приховати свою відсталість, ненависть до чужинців, засновану на почутті власної інферіорності (нижчості). Натомість ця нація рабів, стверджує Кюстін, “істотно загарбницька й пожадлива внаслідок нужди; вона в своєму приниженому підкоренні лелеє надію поширити тиранське панування на інших; слава, багатство, що їх вона сподівається, відвертають її думки від ганьби, в якій перебуває, а щоб змити з себе нечестиву жертву цілої суспільної та особистої свободи, ця рабина навколішкар мріє про панування над світом” [14, с. 8, 137].

Пропаганда імперської ідеології, лицемірство влади Росії і “русских”, ідеалізація ними своєї величчя нищить національну ідентичність загарбаних народів і є загрозливою перешкодою на шляху зміцнення ідентичності націй, які вирвалися з яра радянської імперії. Жаліви наслідки політики російської, а потім радянської імперії і путінської Росії український народ, країни Європи та світу відчують і сьогодні.

Саме цей дух “русских” і самодержавства блискуче схарактеризували у своїй творчості геніальний українець М. Гоголь і талановитий француз маркіз Астольф де Кюстін, які водночас перебували в Росії: перший протягом 1828—1851 рр., із них 10 років у країнах Європи, а А. де Кюстін подорожував імперією в липні—вересні 1839 року.

Геніальний українсько-російський письменник М. Гоголь виріс та сформувався в українському національно-культурному се-

редовищі в оточенні мальовничої рідної природи, гуманних традицій і звичаїв та демократичної педагогіки, творив у добу, коли Україна була позбавлена державно-політичної автономії і перетворена на провінцію, безправну колонію рабовласницької Російської імперії. Він був наділений особливим художнім баченням життя, загостреним сприйняттям і здатністю проникнення у світ глибинних людських переживань. Життєві знання про людську психіку й поведінку Гоголь набув ще в дитинстві: любив спостерігати за людьми, виявляти й запам'ятовувати їх непомітно для інших риси характеру й загалом душевний стан. У листі до невідомого адресата письменник пише, що за оцінкою О. Пушкіна “...еще ни у одного писателя не было этого дара выставлять так ярко пошлость жизни, уметь очертить в такой силе пошлость пошлого человека...” Саме багатогранна природа таланту українського генія розкрила соціальні й політичні хвороби Росії, показала “...потрясающие картины торжествующего зла и страждущей невинности” [8, с. 120].

Гоголь, на відміну від російської інтелігенції, мислення якої мало “схильність до тоталітарних учень і тоталітарних світоглядів” [2, с. 93], яка формувала російську національну ідею, міфологізовану русофільську імперську ідеологію для надання конгломерату поневолених народів вигляду російської нації, прагнув подолати крайнощі раціоналізму і відродити духовність у суспільстві, де, за висновками маркіза Кюстіна, панувала “свавільна влада монарха, в армії — неймовірне звірство, в адміністрації — терор, ...у церкві — низькопоклонство і шовінізм, серед знаті — лицемірство й святенництво, серед нижчих класів — невігластво й

крайні злидні” [16, с. 38].

Український геній у “Мертвих душах”, “Ревізори” та інших творах нищівно критикував карикатурний бюрократичний чиновницький апарат імперії, який наслідував у своїх діяннях “першого поміщика Росії” — імператора Миколу I. Письменник, знаючи, що російська національна ідея ґрунтувалася на визнанні абсолютної влади царя як невід'ємного й незмінного складника імперського правління, натовика стверджував: “Власть государя — явление бессмысленное, если он не почувствует, что должен быть образом Божиим на земле” [12, с. 227].

Він закликав росіян наповнити людське життя справедливостю “Божеской, а не человеческой”, співчуттям, добротою, любов'ю, самопожертвуванням й іншими моральними чеснотами, що приведуть суспільство до духовного одужання, до прекрасного, а не до “страхи и ужасы” чекають Росію, тому що “гордый ум девятнадцатого века истребил...” добродушність, братські стосунки між людьми, а “...дьявол выступил уже без маски в мир” [8, с. 267—268].

Привид комунізму, що бродив Європою, прийде до Росії на початку XX ст. і, втілений у форми комуністичного режиму, в СРСР знищить репресіями, терором, війнами і голодоморами щонайменше 70 млн осіб.

Маркіз А. де Кюстін, вражений абсолютізмом влади царя, робить висновок, “що в Росії деспотизм є на троні, але тиранія є всюди” і йому “здається, що тинь смерті ширає над цією частиною земної кулі... серед цього народу, позбавленого вільної волі, в волі, в бачите лише тіла без душі...” [14, с. 51], тобто такі ж “мертві душі”, які бачив М. Гоголь.

Французький письменник, на відміну від М. Гоголя, не бачить позитивної ролі московської пра-

вославної церкви в моральному одужанні росіян. Цей народ і його влада, зауважує маркіз, до непізнання окарікарували грецьку віру, спотворивши її шаманським духом, а “московський грецький клір ніколи не був і не буде нічим іншим, як поліцією, вбраною в уніформу, дещо відмінні від шатів світського війська імперії під проводом імператора...” [14, с. 140].

Глибокі й влучні спостереження, думки і висновки Кюстіна щодо наслідків деспотії та свавілля влади, що “...розчинила церкву в державі, змішала небо і землю”, спричинила фатальні спустошення у глибині душі російського народу: передусім дикунську байдужість до святості обіцянок, до правдивості почуттів, до справедливості вчинків, до брехні, що triumфує в усіх життєвих ситуаціях. “Суспільне життя в цій країні — постійна змова проти правди, а люди, що бачать Бога в своєму володарстві, — робить висновок він, — чекають раю лише з ласки Царя” [16, с. 32].

“Брехня, — стверджує Кюстін, — нерозлучна з тиранією... кожного, хто заперечує в Росії брехню, сміється з побрехеньок, критикує самодержавну владу, засуджує рабську покірність в суспільстві, вважають зрадником, а його дії замахом на безпеку держави та володаря” [14, с. 141]. “Московська нація, — робить висновок автор, — одушевила тиранію, вона ще любить її — цей злочин проти людськості... що деградує народи аж до їх найдалших нащадків” [14, с. 57].

На великій систематичній брехні, жорстокому насильстві й терорі була збудована й радянська імперія — СРСР, а сьогодні такими ж методами і засобами прагне відродити Російську імперію режим Путіна, який заперечує загарбання частини території Молдови, Грузії, Донбасу в Україні, ведення війни в Сирії, воєнні операції й терористичні дії проти народів Росії для придушення їхньої визвольної боротьби, а також знищення опозиційних сил і підсилення імперських амбіцій “русских”.

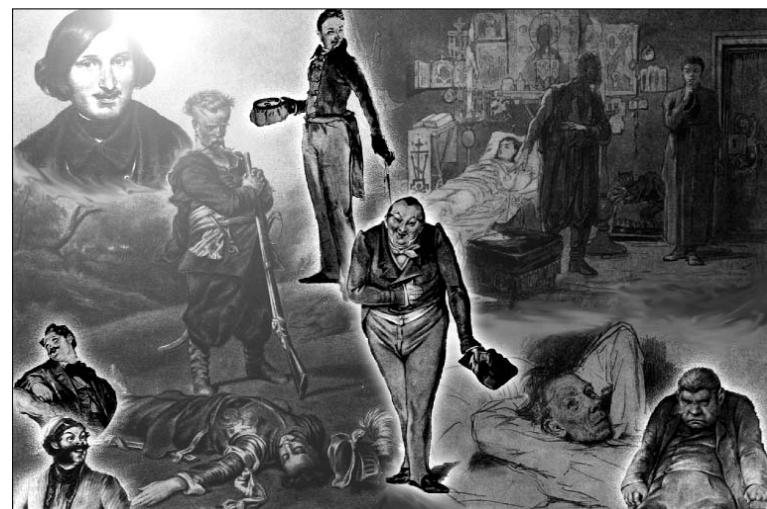
Гоголь як син поневоленого Росією українського народу відчув на собі дію імперського міфу, надмірне, проте сумнівне за природою почуття російської національної ідентичності, світогляд, мораль, традиції і звичаї побуту якої були різко відмінні від українців. У своїх творах він протиставив духовну і моральну красу, працьовитість, любов до життя свого хазайновитого волелюбно-

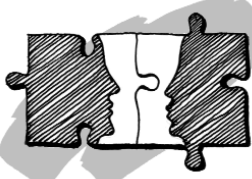
го народу дурості, невігластву, облудництву й бездуховності не лише поміщиків, чиновників і духовенства, а й жорстоку реальність духовної натури “русских”. Мислитель, як ніхто, розкрив “національний русський характер”, “русскую дурь” особливо у їхніх найгірших проявах, поставив суспільство “к барьеру” [1, с. 196]. Письменник закликав владу рабовласницької кріпосної імперії, де панували страх і бездуховність, до духовного реформування Росії, до одухотворення жорстокого цинічного чиновництва, до боротьби з нікчемністю, “пошлостью”, що панували в суспільному житті.

Гоголь у “Вибраних місцях з переписки з друзями”, а також у багатопланових драматичних творах, взявши з “Нового Заповіту” головну ідею християнської любові, був переконаний, що саме вона виведе російське суспільство зі стану страху і підлабузництва, честоловства, непристойності й брехні: “Боже, дай полюбить еще больше людей. Дай собрать в памяти своей все лучшее в них, припомнить ближе всех ближних и, вдохновившись силой любви, быть в силах изобразить. О, пусть же сама любовь будет мне вдохновением” [3, с. 21]. “Страшну душевну чорноту” бачить мислитель в “русских” і закликає їх в “Завещании” світлом любові й особистим прикладом до очищення й просвітлення від самого себе і від свого життя [8].

Натомість, Кюстін вважає, що хвороби влади і суспільства в Росії не вилікувати однією християнською мораллю, адже саме імперія, ця “допотопна потвора... яка... є лише в'язницею, ключ від якої тримає імператор...”, породила жорстокість, необмежений царський деспотизм, які паралізують думку, спустошують душу, панують над життям і цілковито знищують свободу й незалежність людини. Насильство і страх, стверджує він, сформували в Росії суспільство, в якому відсутні щирі стосунки, повага і любов, “... де нема свободи, нема душі і нема правди” [14, с. 38, 40]. Прихильник традиційної французької монархії Бурбонів маркіз і письменник Кюстін висловив жалю правду про царя, вельмож, страшне суспільство Росії і був далекий від думки про прозоріння і моральне самовдосконалення влади і росіян: “Звичай... цих напівдикунів є і залишаються ще довго жорстокими... всупереч усім претензіям” [14, с. 45].

Далі буде.

Автор сторінки
Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

Так сталося, що у воюючої держави, населення якої має великі проблеми виживання, досі немає системного закону про національну безпеку. Це мав би бути рамковий чи основоположний закон, в якому була б закладена ідеологія, тактика і стратегія захисту українським суспільством власного національного інтересу. Українське суспільство чомусь готове всеціло покласти відповідальність за національну безпеку на державу в розумінні цієї функції політичною владою і чиновниками. Принаймні так думають чиновники і нардепи. Це було б доречним у старі совкові часи, коли про все дбала КПРС, відгороджуючи трудолюбивий радянський народ “залізним інформаційним парканом” від решти світу. Наразі разом із незалежністю ми одержали величезну відповідальність за державу і громадянський обов’язок захищати водночас державу і національні інтереси. На думку багатьох дослідників і аналітиків, сучасна держава вже не може вирішувати проблем конкурентного виживання і безпеки без активної участі суспільства. Проблема безпеки стала глобальною у зв’язку з

Про смисли національної безпеки

тим, що епіцентр конкурентного змагання перемістився у сферу інформації та фінансів. Конкуренція дедалі більше набуває гібридних і високотехнологічних форм впливу на ухвалення рішень особою, на колективну поведінку людей в побуті й у роботі державних структур. Це цілком очікуваний наслідок розвитку глобалізаційних процесів та інформаційних технологій.

Тому закон про національну безпеку мав би стати орієнтиром для поведінки суспільства і завданням для держави, в разі дотримання якого національні інтереси будуть гарантовані за будь-якої ситуації у світі, незалежно від системи політичної влади, персон політиків і президента. Цей орієнтир мусить мати механізм частого коректування без ризику вихолощення сенсу, адже національна безпека — це наша майже щоденна успішна реакція на загрози і впливи глобалізованого світу. Більше того, основоположний закон про національну безпеку повинен мати механізм нагромадження державно-суспільного досвіду захисту національних інтересів перед світом як бази для вдосконалення відповідних статей Конституції. Отже, проект закону про національну безпеку мусив би відповідати на безліч питань простими реченнями української мови, оперуючи доступними для сприйняття кожним громадянином поняттями. Це відкритий документ, на відміну від закритих підзаконних актів уряду. Громадянин повинен сприймати його як план спільної громадянської дії і взаємодії з державою. Текст закону повинен переконливо мотивувати громадян брати відповідальність за державу, руйнуючи всі стереотипи патерналізму. Останнє має визначальне значення

для глобального виживання держави і суспільства, адже сучасна держава є найвразливішою до гібридних загроз і без підтримки суспільства неминує стає жертвою світової конкуренції. Цей закон передовсім повинен допомогти громадянам і політикам позбутися набутих совкових рудиментів — неправильних і шкідливих стереотипів про так звану дружбу народів, відкриваючи очі на світ як на жорстке конкурентне середовище, в якому вигрешними є лише взаємовигідні стосунки і сильна позиція держави. Сильна позиція держави можлива лише за умови розумної безпекової і конкурентної поведінки громадян. Традиції такої поведінки українське суспільство ще не має, тому в законі варто чітко сформулювати відповідні обов’язки громадян та захищені умови виживання і відтворення нації. Звісно, всі чинники і умови самозахисту суспільства варто краще закріпити в Конституції і всьому українському законодавству, але концептуально це має бути в законі про національну безпеку. Уважно читаючи президентський проект Закону “Про національну безпеку України”, складно знайти відповіді на окреслені вище питання.

Пересічний громадянин не знайде в проекті закону абсолютно нічого для себе — це доволі складна інструкція для державної машини, насичена посиланнями на інші стратегічні й тактичні інструкції, писана вихолощеною канцелярсько-юридичною мовою. Якщо замість слова “Україна” написати нейтральне “країна”, проект закону може бути застосований для будь-якої держави світу і з якого ні ворог, ані громадянин не дізнається секретів захисту національних інтересів. Правда, в законопроекті є згад-

ки про наміри інтегруватися в НАТО і систему євробезпеки, що свідчить про українську специфіку і має сподобатися народам та Венеціанській комісії. Як показав досвід суспільної реакції на агресію Росії, народові потрібен закон як єдиний план захисту національних інтересів, щоб не діяти стихійно, волонтерити і збирати кошти для війська, дублюючи функцію держави.

Проект закону нечітко орієнтує народ на власні безпекові цілі й має повністю довіряти власну безпеку державній машині, маючи змогу здійснювати лиш так званий громадський контроль. Останнє практично нереально зробити досконало. По-перше, щоб контролювати державу, суспільство має сформулювати свої цілі й засоби дотримання безпеки. По-друге, кваліфікація організацій-контролерів має бути не нижчою від кваліфікації державних структур, а моніторинг має бути якісним і повним. На це немає грошей і ресурсу в жодній громадській організації. Громадські організації слабкі, а дещо сильніші з них зазвичай є грантоїдними. Безумовно, грантові організації є вразливими в питанні безпеки, оскільки в них неодмінно присутній інтерес грантодавця зі світового конкурентного середовища.

Серед української еліти немає постійної системної дискусії з питання національної безпеки через брак авторитетного модератора. Дискусія з будь-яких питань зазвичай відбувається в інформаційних мережах, але вона не системна і не захищена від зовнішніх впливів. Насправді громадські організації могли б і не контролювати захисту функції держави, бо це технічно нереально здійснити, а могли б сформулювати обов’язкові до роз-

гляду вимоги до державних структур щодо посилення захисту національних інтересів і зміцнення безпеки перед загрозами світу. У відповідь держава, маючи відповідні ресурси, зміцнювала б слабкі ланки безпеки, пропонуючи і громадянам певні моделі поведінки. Так забезпечується єдність дій суспільства і держави. Така модель особливо актуальна для українського суспільства, яке ще не відновило досвід демократії. У країнах Європи зі старими демократіями громадяни вже звикли відповідально поводитися і жити, традиційно дбаючи про інтерес держави водночас із власним. Чи можливе ухвалення такого закону Верховною Радою?

Безумовно, це велика проблема, бо швидше за все буде ухвалено це більше ускладнений і зарегульований варіант на базі президентського проекту. Причина очевидна: парламент не завжди зацікавлений у безпосередній участі народу у творенні власної безпеки, значною мірою представляючи інтереси багаті верхівки, яка остереігається зумовленого цим зростання активності й відповідальності громадян. Адже це неминує на порядок обмежити можливості збагачення і вплив надбагатої верхівки, якраз до європейських норм. Обмеження впливу олігархів автоматично зменшить корупцію, яку переважно провокують зовнішні конкуренти для досягнення власних цілей і яка є зовнішньо інспірованою загрозою національній безпеці. Отже, від правильної випускової Закону про національну безпеку значною мірою залежить наш шанс еволюціонувати, без революцій, значно вдосконалити політичну систему влади, побороти корупцію і зміцнити інститут активного громадянського суспільства, що гарантує свободи і достойний добробут громадян.

Хамство серед українців набуло поширення зовсім недавно. Ми спостерігаємо цю ганьбу в поведінці деяких впливових і не дуже державних діячів і політиків, скоробагачів і навіть пересічних селян, батьки яких читали їм у дитинстві біблійну притчу про Хама. Це не тільки наша проблема — весь світ потерпає від засилля багатого хамства. Починається з простої демонстрації фігури із середнім пальцем — аж до називання цілих націй вигнанцями світу на споконвічно їхній території. Світ із цим живе давно й фальшиво моралізує на тему поведінки стародавнього Ноя і прав Хама на власну незалежну поведінку в контексті толерантності й прав людини. Мода на світові стандарти демократії, моралі й прав людини ніби зняла частину гріха з плечей людей і хамство одержало індульгенцію з волі звичайного суду. Світ стає аморальним, зникає до хамства заслужених хамів і з вищого світу. Хамство простоліду навіть культивується, особливо на експорт, як зброя новітньої колонізації слабших націй. Напевно, на нас треба другого всесвітнього потопу, щоб після нього можна було назвати хама хамом, не остерігаючись судового позову за образу неіснуючої честі й гідності?

Ми дивуємося, чому саме Україну кризові явища вражають найбільше, чому нас не поважають сильні держави світу й відверто принижують наш одвічний стратегічний партнер, маючи нас за терплячого слабачка? Наш імунітет від хамства ослаблено безконечними стражданнями предків. І зараз нерідко мовчимо, підтакуємо харизматичним і поважним хамам. На кожному телешоу обов’язково демонструється хамство без купюр на адресу української нації. Преса й інтернет дозволяють собі безпосередньо зневагу інститутів української влади й українців. Борець із

Знак хама

Українській нації дотепер не було властиве хамське ставлення до ближнього. Молодший мав поступитись місцем старшому, не смів сперечатись із дідусем нарівні. Зараз це може видатись дивним, але молодик не наважувався навіть закурити при старших. А щодо лихослів’я — не було цього в українській родині. Пам’ятаю, як ми сім’єю читали Біблію і мене завжди неприємно вражало біблійна оповідь про Хама, який посміявся з батька, що п’яний і нагий лежав на землі.

хамством, яке заповонило інформаційний простір, відразу стає “білою вороною”, яку ганятиме всякий медіакілер, обливатимуть поміями замовні писакі і навіть старий товариш із подивом гляне тобі вслід, скрушно зронивши: “Старий, ти даєш!..” “Знак хама” стає скрізь присутнім і гламурно-модним — це псує будь-яке задоволення від життя в Україні і псує молоде покоління українців. Хамство з грошима і медійним та владним впливом давно переступило недозволену межу — воно вийшло за межі особистого недоліку виховання і стало публічним, посягнуло вже на символи держави. Під саркастичні заяви про свободу слова ми скоро звикнемо до хамства на адресу президента, влади, а отже, і України, а це покладе “знак хама” і на всю українську націю, кожному родину зокрема. Якщо це триватиме, суспільство буде поділено на співучасників хамства і на мовчазних спостерігачів накинутаго нам не властивого предкам, зла.

Вимушено терплячи публічне

хамство впливових осіб і політиків, не маючи змоги це припинити, народ поступово до цього звикає, як звикають до лайки діти в родині пропачащих пияків. Лайка і неповага до старших, до вищих державних посад-символів поступово стає новою модою суспільних відносин, масово поширюється на телебаченні і в ЗМІ, подається глядачеві як ультрасучасна мода. Наприклад, у виступах “95 кварталу” важко буває відрізнити розважальний гумор від звичайного хамства. Хамство з естради, політичної трибуни, телеекрана молодь сприймає вже як елемент кічу, і це, безумовно, впливає на манеру публічної поведінки. Особливо це помітно в поведінці молодих і амбітних політиків, чиновників, депутатів.

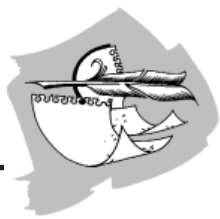
Культура реагування на виклики світу в новому тисячолітті є засобом означення гідності нації в очах світу, тому це функція не еліти, а простоліду. Великою ілюзією є те, що культуру формують тільки високі взірці творчості мистецької еліти, твори письменників, музейні експозиції. Жива культура, як вона є, проявляється у формі реакції простого народу на дуже неприємні умови і події в найгірші, часто кризові моменти історії. Тому причин особливо тяжкого перебігу української влад-

ної і економічної кризи слід шукати у сфері моралі суспільства. За будь-яких важких умов людина не повинна втрачати людське, а відчувати відповідальність за власні слова та публічну поведінку. Ми навчилися жити без опіки держави і цим пишаємось, але в такому разі відповідальність за державу покладається буквально на кожного з нас, на нашу публічну поведінку. Уже не годиться позиція “хата скраю” і для публічної оцінки дій президента чи держави треба добирати слова, не можна говорити абияк, по-хамськи і з позиції стороннього. Дехто вважає, що побороти хамство у верхах і низах влади може новий закон про відповідальність за образу гідності президента, прем’єра і державних чиновників на службі. Цей закон мав бути одним із першочергових після проголошення незалежності. Тепер він не діятиме, якщо самі українці не зрозуміють небезпеки від чергового періоду “руїни”, причина якого в прогресуючій хворобі хамства. Ми називаємо це зневірою, але втрата віри — і є гріх хамства. Щоб побороти кризу, треба задушити в собі не раба, а хама, бо хам приречений на вічну бідність і неповагу світу. Колись найпопулярнішим звертанням колонізатора до західноукраїнського селянина було: “Ти, хаме!..” Хамство щодо власної держави і влади в час крайнього незадоволення радикально відрізняє мешканця східної колонії від цивілізованого європейця — і цим усе сказано.

Насторожує невідоме досі люте хамство українського простоліду. Досі державу і владних осіб могли ігнорувати, критикувати, висміювати, але все було по-українському, без хамства і матюків. Так, народ має поганяй візирець з боку багатьох із тих, хто претендує на звання політичної і ділової еліти нації. Надто часто на адресу президента чи прем’єра лунають не-

допустимі речі від захищених недоторканністю парламентарів і високопосадовців. Найбільше хамства спрямовано в бік президента, можливо, тому, що він реагує надто спокійно, з великою напругою дотримуючись традиційного, українського стилю спілкування. Може, йому і варто б рішуче сказати враженій хамством частині публічних людей (політикам, медійникам, політехнологам і продавцям розважального шоу): “Схаменіться! Вас же слухають біля телевізорів батьки і їхні діти, яким жити в кращій Україні!” Але ж не послухають!

Складається враження, що українці, які пережили століття колонізації, часи голодоморів та боротьби за власну незалежність, саме тепер можуть пропасти в болоті хамства, що вже руйнує українську націю як новітній вірус СНІДу. Без термінового лікування цієї хвороби Україна не подолає економічної, а головне — владної кризи. **Більш того, політична криза й економічні проблеми були б неможливими для нас, якби наше суспільство не було вражене цією цілеспрямованою інформаційною диверсією — технологією публічного хамства і вбивства української віри.** Мусимо визнати, що для когось стороннього українська руїна завжди вигідна. Без морального стрижня ми слабкі перед загрозами світу, наша земля — територія з фантастичними перспективами збагачення чужинців із валютою в кишенях. Для перетворення українців на дешеву й сумлінну робочу силу замало знищувати українську культуру чи насаджувати іншу мову — будь-яку сучасну націю, зокрема й українців, можна знищити лише “знаком хама”. То чому б українцям не показати приклад іншим народам, як подолати хворобу руйнівного хамства? Рецепт простий — не бути хамом і не терпіти хамства.

Микола ТКАЧ,
етнолог, член НСПУ, канд. істор.
наук, професор

Закінчення.
Початок у ч. 13 за 2018 р.

Родина Кістяківських чекає на належне пошанування в Україні

По закінченні університету В. Кістяківського як перспективного вченого направили на стажування в Німеччину до Лейпцизької лабораторії Вільгельма Оствальда з метою освоєння досліджень з теорії електролітичної дисоціації. Саме тут гуртувалися найкращі молоді фізико-хіміки Європи. Повернувшись з Європи до Санкт-Петербурга, переходить на роботу до Політехнічного інституту. І тут засновує першу в країні лабораторію фізичної хімії та електрохімії. Згодом захищає магістерську та докторську дисертації. З-під його пера виходить кілька випусків курсу з електрохімії, що стали на той час одним з кращих у світі посібників у цій царині наук.

У розпал бурхливих революційних подій він, здавалося, був повністю занурений у науку і далекий від політики. Але насправді то лише здавалося. Бо ось про що він сповідується в цей час у листі до матері О. І. Кістяківської: “Політика мене мало цікавить, але я боюсь класичної російської “підлості”. Все історичне життя Росії сповнене цієї підлості! Які історичні обіцянки було зроблено і не порушено?! Згадаємо Малоросію, Польщу, Кавказ, Прибалтійський край та Фінляндію”. Як це актуально сьогодні. А ми згадаємо Бісмарка, не пам’ятаючи слів власних геніїв.

Тож коли в Україні засвітилися перші ознаки державотворення, Володимир Кістяківський у червні 1918 року під приводом відрядження свого інституту, дістається до Києва і разом з братами: Богданом, правником-соціологом та філософом права, професором Київського університету, та Ігорем, правником-цивілістом і міністром внутрішніх справ України за Павла Скоропадського, В. Вернадським, М. Грушевським, бере участь у створенні Української Академії наук.

І коли в листопаді її заснували — його обрали одним з перших академіків. Він організовує й очолює при академії хіміко-технічну комісію. Активно й плідно працює. Але політичні події змушують покинути рідну землю. Спочатку В. Кістяківський виїжджає до Ростова-на-Дону, далі — до П’ятигорська. Тут упродовж двох років викладає на курсах, читає лекції. До Києва повертатися не наважився, хоч і мав запрошення, а у травні 1922-го повертається до Санкт-Петербурга і обіймає раніше полишену посаду в Політехнічному інституті. Відтоді повністю занурюється в науку. Навіть про сім’ю не було як подбати. 1926 року стає членом-кореспондентом, а 1929-го — дійсним членом АН СРСР.

1934 року за ініціативою В. Кістяківського в Москві створено Калодно-електрохімічний інститут АН СРСР. Упродовж п’яти років він очолював цей інститут, а пізніше — був науковим консультантом при ньому.

В. Кістяківському випало стати свідком трьох революцій, двох світових і громадянської воєн, утворення і знищення української держави, Голодомору в Україні та знищення інтелігенції. Тож він був достатньо обережним. Так, якщо спочатку В. Кістяківський листу-

вався з своїм племінником білоемігрантом Юрієм Кістяківським, ділячись із ним своїми науковими задумами, то вже у час масових сталінських репресій, коли той як представник наукової еліти США приїхав до Москви, не наважився на зустріч з ним. Радянська влада гідно оцінила заслуги В. О. Кістяківського як видатного вченого. Його було нагороджено двома орденами Леніна.

Другий син О. Ф. Кістяківського Богдан був таким же спраглим до наук. Та водночас більш емоційним і суспільно небайдужим ще з дитинства. Це позначилося і на його долі, що супроводжувалася численними перехрестями та негараздами. Перше сталося ще в юності, коли Богдана за організацію гуртка, на якому обговорювали перспективи та засади самостійної України, відраховано з сьомого класу другої київської гімназії. І був змушений перейти до іншої. Гімназію він успішно закінчив. Та його, студента історико-філологічного факультету Київського університету святого Володимира, відрахували з університету. Цього разу — під час поїздки у червні 1899 року на Галичину з метою заснування газети. У Львові він гостював у родині І. Франка, побував і в його рідному селі Нагуевичах. Хрестив сина письменника Тараса. Було засновано також двотижневик “Народ”. Але у Львові його разом з товаришами заарештували і зарахували до осіб, пов’язаних з революційною діяльністю. За повідомленням австро-угорської поліції, у заарештованих були вилучені листи від емігрантів з Женеви, Парижа, Софії, зміст яких вказував на причетність адресатів до революційного руху. Серед них і лист М. Драгоманова до Богдана Кістяківського, у якому той повідомляв про відправлення через Бухарест друкованих матеріалів та радив організувати у Ясах пункт для подібних пересилань. На цій основі арештантам висунули звинувачення у намаганні приєднати Галичину до Росії. Арештантів протримали до 23 жовтня і звільнили під заставу.

Про своє відрахування з університету Богдан дізнався після повернення до Києва. Відраху-

Пам’ятна дошка на будинку 14-б по вул. Антоновича (Горького), відкрита 20.01.15

вання було без права поновлення і начебто за спізнення на навчання. У січні 1890 року Б. Кістяківський їде до Харкова, де його зараховують на історико-філологічний факультет тамтешнього університету. Мабуть, не без сприяння Д. І. Багалія, під керівництвом якого він працює над темою з історії південнослов’янського права княжої доби України. Однак російська поліція звинувачує його у політичних зв’язках з Австро-Угорщиною і його знову позбавляють права навчатися в університеті. Після цього відрахування Богдан вступає на юридичний факультет університету Дерпта (Юр’єва, Тарту). Тут він із головою поринає в науку, вивчає кілька іноземних мов. Збирає матеріали громадського руху, починаючи від заснування журналу “Основа”. Зокрема й матеріали про свого батька О. Ф. Кістяківського. Зненацька захоплюється марксизмом і стає активним учасником гуртка. 1892 року Богдан їде в Україну з наміром побувати на батьківщині предків у Городищі. Але в Почаєві на Волині його заарештовують за зберігання забороненої літератури і запроторюють до Лук’янівської в’язниці в Києві. Тут його протримали п’ять місяців і звільнили під гласний нагляд поліції терміном на один рік та без права впродовж двох років навчати-

ся в російських університетах і прожити в Петербурзі й Москві, а також — Києві, Харкові, Одесі, Ярославлі. До часу закінчення поліцейських приписів Богдан жив у Прибалтиці. А коли закінчився термін заслання, Б. Кістяківський їде до Німеччини. Там його зараховують на філософський факультет Берлінського університету. І знову поринає в науку. Тут він уперше відчув дух вільного наукового мислення. Після успішного закінчення університету Богдан працює в Страсбурзькому та відвідує семінари Гейдельберзького університету. Готує і захищає дисертацію, отримавши науковий ступінь доктора філософії. Тісно співпрацює з штутгартським виданням “Визволення” та “Проблеми ідеалізму” і зокрема — з П. Б. Струве. Тут пише кілька ґрунтовних статей, що лягли в основу його наукової праці “Соціальні науки і право”. Свої статті Б. Кістяківський часто підписував псевдонімом “Українець”.

1897 року Богдан їде до Петербурга. Тут разом із доцентом Петербурзького університету М. Туган-Барановським, з яким зазнайомився ще в Харкові, береться за видання журналу “Нове слово”, у якому займаються поширенням ідей “легального марксизму”. Журнал набув популярності, але через два місяці був закритий. А М. Туган-Барановський звільнений з роботи в університеті.

У Петербурзі коло знайомих Б. Кістяківського значно розширюється. Він відвідує вечори у П. Б. Струве, де збиралися відомі літератори та вчені. Зокрема — В. Вересаєв, М. Горький, М. Кареев, В. Короленко, П. Мілюков, М. Туган-Барановський. У цей час він одружується з Марією Бернштам — донькою відомого педагога й українського громадського діяча, члена “Старої громади” В. Л. Бернштама. У березні 1900 року Марію заарештовують за агітацію серед робітників Шліссельбурга та зберігання забороненої літератури. На клопотання чоловіка, зважаючи на вагітність, її звільняють на час слідства й подружжя переїжджає до Боярки під Києвом на родинну дачу. І тут 19 листопада 1900 року Марія народжує їхнього первістка Георгія Кістяківського. Другий син Олександр народився 13 серпня 1904 року в селі Хатки на Полтавщині. У цей же час Марія одержує “помилування” з правом вільного проживання. І Кістяківські спочатку повертаються до Києва. А у вересні 1906 року на запрошення керівництва Вищих комерційних курсів — до Москви. Згодом тут він уже обіймає посаду приват-доцента в університеті. Поступово відходить від сповідування марксистських теорій і стає одним із найпереконливіших противників і критиків цієї теорії як такої, що містить в собі насильницьку руйнівну сутність. Тут він разом із відомими сьогодні філософами (М. Бердяєв, С. Булгаков, П. Мілюков, М. Гершензон, С. Франк, О. Ізгов) бере участь у підготовці книги

“Віхи”. У статтях цієї книги науково обґрунтовується небезпечність та хибність революцій для людського розвитку, обстоюється передумова первісності й пріоритетності духовних цінностей над політичною боротьбою. Статтю з “Віх” під назвою “На захист права. (Інтелігенція і правосвідомість)”, яка містить у собі ключові філософсько-ідейні обґрунтування теорії Б. Кістяківського про правове самообмеження держави, він також включив до своєї книги “Соціальні науки і право”. У ній він ґрунтовно стверджує, що більшовицька ідея панування сили і загарбаної влади, замість принципів права є потворною і небезпечною для суспільства.

Із початком української революції Б. Кістяківський переїжджає до Києва і на основі цієї статті у лютому 1917 року захищає докторську дисертацію в університеті Святого Володимира. Тут він отримує запрошення та очолює кафедру, обирається ординарним професором права, а далі — стає деканом юридичного факультету. Разом із В. Вернадським та братами Володимиром і Ігорем Кістяківськими, який на той час повернувся з Москви і вже обіймав посаду Міністра внутрішніх справ у гетьманському уряді, Богдан бере участь в організації Української Академії наук, реформуванні вищої освіти і наукових закладів України; за відрядженням академії виїжджає до Ростова-на-Дону на переговори з А. І. Денікіним щодо можливості збереження УАН за складних умов. А після захоплення більшовиками влади в Києві їде до Краснодару (Катеринодара), де обіймає посаду професора Політехнічного інституту. Але невдовзі його спіткала тяжка недуга. Він погодився на операцію на жовчому міхурі, яка стала для нього фатальною. І 29 квітня 1920 року Б. О. Кістяківський, повний сил і творчих задумів, покидає цей світ.

Не прийняв більшовицького перевороту і внук О. Ф. Кістяківського, син Богдана — Юрій (Георгій). Це вже третє покоління Кістяківських як видатних особистостей. Після жорстоких визвольних змагань, підпоруки Георгія Кістяківський не повірив солодким обіцянкам більшовицького полковника М. В. Фрунзе, кидає зброю і вирушає пароплавом до Югославії, де певний час базувалися частини білої армії. А далі — до Берліна. Там за моральної підтримки дядька Ігоря Кістяківського вступає до університету на фізико-хімічний факультет. Але матеріальної допомоги дядько Ігор, який на той час проживав у Парижі, на жаль, не міг надати. Тож доводилося вдаватися до підробітків. Однак університет він закінчив на відмінно. Як талановитого науковця його відразу зауважили німецькі вчені. Проте владно піднімав голову фашизм. І Георгій переїжджає до США, де і сходять його світова зірка. Тут його дослідження і відкриття в галузях кінетики реакцій у газовій фазі, структури поліатомних молекул, термохімії органічних сполук, особливостей детонаційних хвиль стали цеглинами фундаменту світової науки.

Праворуч Юрій (Джордж) Кістяківський, ліворуч Олександр, у центрі Богдан Олександрович Кістяківський

Його сходження було стрімким. Зразу по приїзду 1930-го року він стає доцентом, 1933-го — професором Гарвардського університету, далі — дійсним членом Американської Національної АН, пізніше — її віцепрезидентом. А з початком війни — член Американського комітету національної оборони (1944—1945). А коли у США приступили до розробки атомної бомби, Георгія (Джорджа) Кістяківського призначають керівником відділу вибухових речовин атомних лабораторій у Лос-Аламосі. За його, разом з Опенгеймером, розробками і була випробувана перша атомна зброя. Та не його вина у її безглуздому й трагічному використанні над Хіросімою і Нагасакі. Тож пізніше він став одним із найактивніших прихильників і борців за ядерне роззброєння. І вже будучи дорадником американського президента Ейзенхауера у справах науки і технологій, Джордж Кістяківський твердо стає на шлях боротьби проти світової атомної загрози, бере участь у численних громадських акціях. І не сходять з цього шляху до кінця днів. 2015 року у видавництві “Ярославів Вал” побачив світ роман Івана Корсака “Вибух у пустелі”. Головний герой цього роману Георгій (Джордж) Кістяківський.

Ще один представник третього покоління вченої династії Кістяківських — рідний брат Георгія (Джорджа) Олександр Богданович Кістяківський, залишився в Києві. Його захопленням стала біологія. За радянської влади на родину Кістяківських було накинута тінь забуття та замовчування. Навіть місцезаписи зачинає династії вчених О. Ф. Кістяківського в УРЕ, УРЕС та інших радянських довідкових джерелах було зазначено з грубою помилкою, що довгий час заважало пошануванню цієї славетної родини на малій батьківщині. Проте завдяки наполегливості та природним здібностям він також став знаним ученим — доктором біології та професором Київського університету імені Т. Г. Шевченка, залишивши по собі значні наукові напрацювання. Однак, попри це, мешкав зі своєю дружиною Іриною у комунальній квартирі. Та ось на початку 1960 року його раптом викликали до компетентних органів і запропонували тимчасово переїхати до окре-

мої квартири. Причина — недовізі мав бути візит до Радянського Союзу американського президента Дуайта Ейзенхауера. Але разом з ним мав прибути і його радник у справах національної політики в галузі науки і техніки, професор Гарвардського університету Георгій (Джордж) Кістяківський, рідний брат О. Кістяківського. Та на тимчасовий переїзд зазвичай дуже спокійний і толерантний з усіма професор раптом навідріз відмовився, заявивши, що коли приїде брат, то він його прийматиме лише вдома, у власному помешканні. І тоді влада змушена була надати окрему двокімнатну квартиру подружжю Кістяківських на Печерську по вул. Чеській. Щоправда, тоді брати не зустрілися, і візит Ейзенхауера не відбувся з причин збиття поблизу Свердловська американського розвідувального літака. Проте квартира залишилась і в ній ще донедавна доживала віку дружина Олександра Ірина. А брати зустрілися пізніше — в Києві і в Бостоні, де мешкав Джордж Кістяківський, і в Боярці поблизу Києва, де була дача Кістяківських і де народився Георгій. Бували вони і в дворі будинку 14-6 по вул. В. Антоновича, який свого часу будував і перебудовував О. Ф. Кістяківський. І звичайно ж — на Байковому цвинтарі, де покоїться прах їхнього діда Олександра Федоровича й інших родичів.

Доля нагородила талантом багатьох з великої родини Кістяківських. Так, син Олександра Федоровича Юлій — учений-юрист, як земський урядовець у період гетьманщини зробив свій позитивний внесок у побудову Української держави; інший син Борис — педагог, ботанік, автор підручників для школи; племінниця Наталя Павлівна Кістяківська — український літературознавець, позаштатний співробітник Комісії українського письменства ВУАН. У Києві нині живе правнучка Василя Федоровича Кістяківського науковець Тетяна Киридій. А в США проживає донька Георгія — Віра Кістяківська-Фішер.

Понад 26 років ми живемо в незалежній українській державі. Але й досі немає належного пошанування цій могутній талантами українській родині. 1919 року Українська Академія наук заснувала премію імені Олександра Федоровича Кістяківського на відзначення наукових праць із

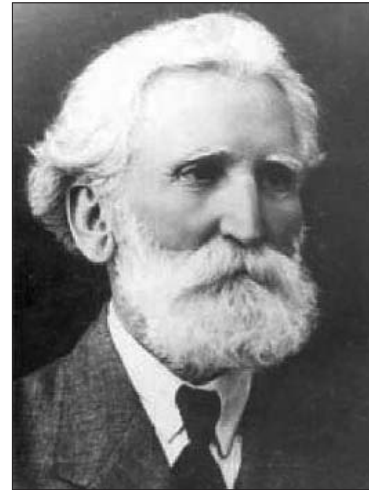
звичаєвого права та чинного законодавства. Чому б її не відродити? Або запровадити іменну студентську стипендію.

Стараннями й коштами товариства “Чернігівського земляцтва” (левова частку вніс Ст. Довгий) у Києві 20 січня 2015 року по вулиці В. Антоновича на будинку 14-6 відкрито меморіальну дошку роботи скульптора Володимира Шура. Щоправда, дозволу на її встановлення “Чернігівське земляцтво” і автор цих рядків добивалися аж вісім років. А в селі Городищі на Чернігівщині донедавна гнила під дощами старовинна козацька церква, у якій 23 роки служив батько О. Ф. Кістяківського. І дивлячись на яку, у відомого мистецтвознавця Гр. Логвина тремтіли руки. Він вважав її пам’яткою світового значення. Нині церкву перевезли в Музей народної архітектури в с. Пироговому. Я був і залишаюсь противником такого перевезення та відбудови. Тепер у Городищі залишилися лише законсервовані фундаменти церкви. А неподалік два хрести на вірогідних місцях поховання Федора Омеляновича Кістяківського та його матері Марфи, що їх свого часу встановила сільська громада. До 170-річчя (2003 рік) з дня народження вченого стараннями товариства “Чернігівське земляцтво”, Менської районної ради та деканату юридичного факультету Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка в університеті був організований науковий круглий стіл. Київська професура на чолі з деканом побувала і в Городищі, зустрілися з учнями місцевої школи. Товариство “Чернігівське земляцтво” організувало кілька поїздок делегацій до Городища, у складі яких були знані вчені-юристи, педагоги, родичі Кістяківських. У місцевій школі було відкрито меморіальну кімнату, для якої з Києва передали біографічні та інші матеріали з життя славної родини. Менському краєзнавчому музею передали матеріали для експозиції. Автор цих рядків надав деякі матеріали і для Музею діаспори в Києві, що по вул. Московській, 20. Торік у Чернігові завдяки небажуджості журналіста й просвітянина Василя Чепурного однієї із вулиць надано ім’я родини Кістяківських. От тільки Київ все ще думає, чи варто належно відзначити пам’ять цієї славетної родини.

Панас Погибко — приклад життєвого чину

Роман ТКАЧЕНКО

Опанас Іванович Погибко (1857—1939) більш знаний у Молдові, зокрема у Придністров’ї, ніж в Україні. У нас можна натрапити на згадки про нього в літературі про народницький рух, про вітчизняну науку кінця XIX—початку XX ст. та у зв’язку з роботою М. Коцюбинського у філоксерній комісії (Бессарабія, початок 90-х рр. XIX ст.). Між іншим, спогади про Коцюбинського, які стаття у Вікіпедії присує О. І. Погибку (Життя і революція, 1926, № 7), насправді належать односельцям Погибка. У семитомнику Коцюбинського надруковано з десяток листів письменника до Панаса Івановича. Натомість листи Погибка до Коцюбинського, на жаль, не збереглися.

У Молдові його вважають основоположником меліорації Придністров’я (про що свідчить меморіальна дошка на дослідній станції в Тирасполі, де він працював), засновником науково-дослідного інституту зрощувального землеробства й овочезнавства. 1978 року побачив світ нарис життя і творчості О. Погибка, що належить перу Валер’яна Пономарьова, уродження Полтави, випускника Харківського сільськогосподарського інституту. Професор Пономарьов протягом багатьох років працював у Тираспольському педагогічному інституті ім. Т. Шевченка і докторську дисертацію присвятив вивченню розвитку агрономічної науки в Бессарабії.

Опанас Іванович був ученим-практиком. Він — автор близько шістдесяти публікацій, переважно це науково-популярні статті, брошури-інструкції, наукові звіти. Між іншим, стаття про філоксеру в Енциклопедії Брокгауза і Ефрона за 1902 р. містить посилання на книжечку Погибка, одну з перших ґрунтовних публікацій про цього шкідника винограду. Саме Погибко виявив 1886 р. перший, вражений філоксерою, виноградник в Бессарабії. Народився видатний агроном у селі Горобіївка на Чернігівщині (тоді Полтавщина), поблизу містечка Срібне. Спочатку здавалося, що бути сином козака священиком, адже хлопець закінчив Роменське духовне училище (1873), а далі чотири роки вчився в Полтавській духовній семінарії. Однак захопився українським громадським рухом, брав участь у діяльності Полтавської громади, зазнав переслідувань і в’язниці.

Відтоді його життєвий шлях кардинально змінився. Він вступає

на природниче відділення фізико-математичного факультету Новоросійського університету. А після закінчення університету (1882 р.) — успішна боротьба з філоксерою, мільдою, саранчєю, зрощення полів і меліорація. Хоч за яку б роботу брався Опанас Погибко, в усіх його зверненнях відчувалося масштабне, творче мислення і неформальне, особистісне ставлення до справи. 1886 р. на обласному ентомологічному з’їзді в Одесі Погибко як дійсний член Імператорського товариства сільського господарства південної Росії у присутності видатних науковців О. Ковалевського та І. Мечникова представив комплексне бачення боротьби зі шкідниками полів, засноване на власному досвіді, стажуванні у Румунії та Угорщині. Зокрема він пропонував запровадити мережу метеорологічних станцій, поліпшити якість доріг, що сприяло б розвитку виноробства, налагодити збут продукції, стимулювати підвищення культури догляду за виноградом шляхом запровадження посад земських мандрівних учителів-інструкторів (ідея, певне, навіяна традицією мандрованих дяків). Більшість цих пропозицій відхилили за браком коштів. У результаті його невтомної діяльності солончаки під Одесою перетворили на розкішні сади і луги, а придністровські плавні поступово ставали виноградниками і городами. Син козака з Горобіївки став одним із засновників Одеського сільськогосподарського інституту.

Свідомим українцем Опанас Погибко залишався до кінця життя. На одній із фотографій бачимо його дітей, дівчинку і двоє хлопців, в українському народному одязі. Це при тому, що їхній побут не був селянським, а мати, з огляду на дівоче прізвище (Максимова), швидше за все росіянка.

У книжці Пономарьова про українство Погибка сказано лише принагідно. Насправді ж це була чи не найважливіша справа усього життя Опанаса Івановича і, безумовно, заслугове на окрему монографію. Як член Одеської громади, він був знайомий із батьком української бібліографії Михайлом Комаровим, географом і економістом Антоном Снявським; під його крилом у філоксерній комісії зібралось чимало учасників “Братства тарасівців”, до якого і сам належав: Коцюбинський, брати Міхновські, Віталій Боровик, Михайло Петренко, Василь Андрієвський, Валерій Боржковський, Петро Герасименко. “Братство тарасівців” — одна з перших в Україні політичних організацій, які ставили за мету незалежність України. Про це свідчать, зокрема, спогади селян, робітників комісії, з якими провадив бесіди Коцюбинський: “А найбільше говорив за одділення України, та щоб президент управляв нашим краєм”. Бригада під орудою Коцюбинського складалася з горобіївських селян, яких запросив на роботу їхній земляк Опанас Погибко. У Горобіївці Коцюбинський і Грінченко планували відкрити народну бібліотеку. І “Громада”, і “Просвіта”, і ще раніше православні братства вельми нагадують теперішній волонтерський рух, а отже, історія не тільки у книгах, а й у нас у крові.

175-річчя О. Кістяківського в городищенській школі. 2008 рік

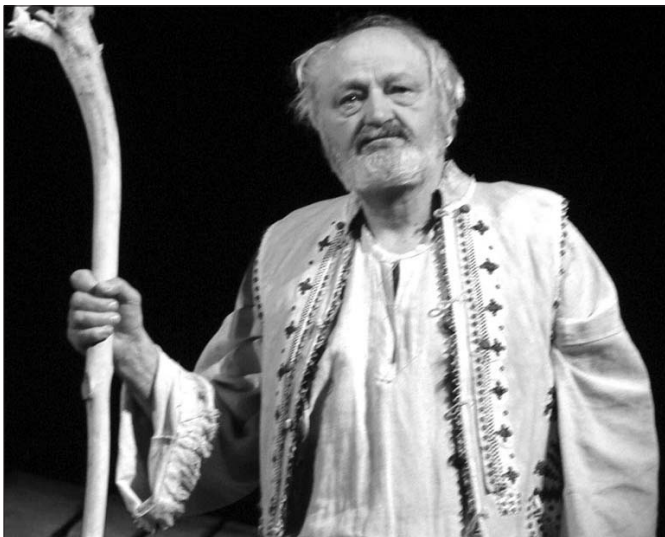

Ольга РУДАНЕЦЬ,
заслужений працівник культури України,
м. Коломия

Гідний син славного батька

Зіновій Симчич (син Василя) — провідний актор Коломийського академічного обласного українського драматичного театру ім. І. Озаркевича днями відзначає свій поважний ювілей — 70-річчя від дня народження.

Чи замислювались ви коли-небудь, як почуваються нащадки славних, іменитих батьків? Яким чином визнання і слава батька, народна любов до його особистості впливає на становлення, самореалізацію і сприйняття в суспільстві сина? Про ці непрості переживання Зіновій Симчич, син Василя, — провідний актор Коломийського академічного обласного українського драматичного театру ім. І. Озаркевича, міг би розповісти свою правду, правду з перших уст, адже на його долі слава і визнання Батька — народного улюбленця "Захара Беркута" позначилась сповна. Саме завдяки Батькові малий Зенко вперше відчув усю привабливість сцени, утаємничене мовчазне дихання

"Білоголовий чоловік"
("Земля" Ольги Кобилянської)

лаштунків, вдихнув запах театральних реkvізитів, пережив захоплення від шквалу оплесків після споглядання дійства... Мимоволі був введений у цілком інший світ, якийсь паралельне буття — набагато краще, ніж буденна реальність. Тут завжди правда була правдою, а кривда — кривдою. Тут з героїв завжди знімали маски і вони поставали перед глядачем в усій своїй моральній і духовній наготі...

А ще, будучи вже відомим актором українського кінематографа в часи ренесансу українського кіно (період, який ввійде в історію як час поетичного кіно) Василь Симчич був своїм в оточенні таких відомих постатей, як Іван Миколайчук, Кость Степанков, Лариса Кадочникова, Іван Гаврилюк, Федір Стригун, Богдан Ступка,

Юрій Ілленко, Сергій Параджанов, Еміль Лотяну, Леонід Осика, свідком приятелювання і дружби з якими був і син Зіновій. Ці зустрічі і спілкування стали для нього еталоном стосунків творчих особистостей. Їхні дискусії й дружні навколومیські бесіди, відвідини і розмови в родинній садибі Симчичів впливали на емоційно-естетичний світ юнака, який шукав свою стежку в житті і в мистецтві.

Але були й інші аспекти впливу постаті батька на формування сина. Талант самородка і та висока планка, якої сягнув батько в акторській самобутності, для Зіновія завжди були мистецькою вершиною, підкорити яку дано не всім і сходження до якої триває до сьогодні. Симчичеві молодшому не раз хотілося подумки вистрибнути з цього прожектора батькової слави і сказати всім: "Ось я, справжній, самодостатній, такий, як є, а не такий, яким ви хочете мене бачити. Сприймайте мене саме таким: не за батьковими заслугами і мірками, а тільки за тими творчими потугами, які я можу подарувати і дарую цьому світові я".

Він і сьогодні шукає свій стиль, свою методу акторського самовираження, втворює особисту стежку до вершин досконалості. І ці пошуки, і ця стежка не завжди були рівними і легкими, як і доба, в якій випало народитись і пережити своє становлення.

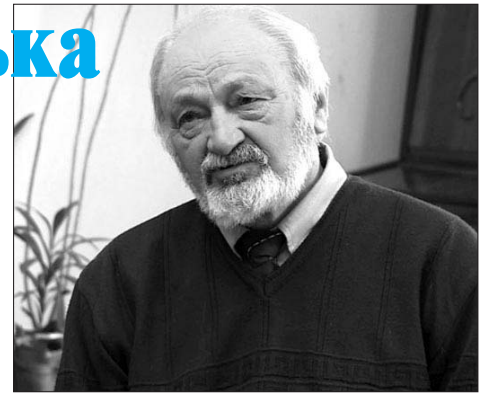
Народився Зіновій Симчич у нелегку післявоєнну пору — 30 березня 1948 року. Прикарпаття і Галичина ще відчували на собі останні подихи національно-визвольного спротиву комуно-більшевицькому режиму і за це потерпали від визиску з боку каральної машини, від переслідування всього, що ідентифікувало себе з українськістю. Під особливу підозру потрапила українська інтелігенція. Цілковитою мірою, що і родина Симчичів постійно була під прицілом, але, попри все, зуміла зберегти в собі ту синівську відданість,

той національний ген, який передався від батьків дітям.

Потяг до мистецького світопізнання Зіновій розпочав з музики. Паралельно з навчанням у загальноосвітній школі закінчив музичну школу по класу скрипки. Здобув педагогічну освіту і 28 років життя присвятив педагогічній праці. Загалом його біографія мало чим відрізняється від біографії середньостатистичного громадянина колишнього союзу РСР тих часів: школа, служба в армії, праця за направленням вишу. Не кожному вдавалося після такого умисного міграційного перерозподілу (особливо, коли йдеться про вихідців з родин галицьких інтелігентів), повернутись до рідного села чи міста. Але Зіновієві це вдалося, і останні 25 років педагогічної праці минули в музичній школі № 1 м. Коломиї. За роки викладання гри на скрипці була участь у багатьох престижних конкурсах і фестивалях, здобуто немало нагород і відзнак, започатковано цікаві творчі проекти і музичні колективи. Спробував навіть реалізувати свої творчі поривання на посаді директора Народного дому м. Коломиї впродовж 4 років.

А що ж театр? Усі ці пошуки і життєві стежки, однак, не затерли і не дозволили зачерствіти живучому акторському генові, який, очевидно, отримав стійкий імунітет від батька. І рано чи пізно він мусив прорости і виокремитись із того загалу мистецьких уподобань, якими було насичене його життя. Уже переступивши межу північного рубежу, в повному розквіті життєвих сил і творчого натхнення, на запрошення директора Коломийського театру Дмитра Чиборака вийшов на сцену, на яку ще дівчаком привів його батько.

За 18 років сценічної діяльності зіграв чимало ролей, пережив немало сценічних доль і різножанрових перевтілень. Глядачам запам'яталися: "Сотник" у виставі "Вій" М. Гоголя; Кирило Шпак ("На милування нема силування" Г. Квітки-Осноров'яненка); "Несміливий" ("Нелегалка" А. Крима); "Білоголовий чоловік" ("Земля" Ольги Кобилянської); "Пан Дульський" ("Мораль пані Дульської" Г. Запольської); "Дід" ("Гуцульський рік" Г. Хоткевича); "Андронаті" (У неділю рано зілля копала" Ольги Кобилянської); "Герман Гольдкремер" ("Боа Констріктор" Іва-

на Франка), яку було відзначено дипломом як кращу чоловічу роль на X фестивалі театрального мистецтва "НОМО LUDENS" в м. Миколаєві та ін. Особливо полюбився актор Зіновій Симчич дитячій глядацькій аудиторії. І хоч в якій би ролі він виступав: короля казкаря, чи діда (персонажі характерні для казок), діти завжди сприймають його перевтілення захоплено. Добра усмішка, лукава хитринка, хрипкуватий голос притягують їхню увагу і змушують повірити тому, що відбувається навколо цього героя на сцені.

Є в акторському доробку Зіновія Симчича ролі і в кіно. Колоритна зовнішність і аристократична харизма привертала увагу кінорежисерів і досвідчених, і з нової верстви. Особливо вдалою і суголосною власним почуттям є для актора головна роль у кінофільмі молодого кінорежисера Дмитра Сухолитко-Собчука "Борода". Фільм уже побачили глядачі не тільки в Україні, а й далеко поза її межами на найпрестижніших світових кінофестивалях.

Під час VIII Всеукраїнського театрального фестивалю "Коломийські представлення" у 2015 р. було гідно пошановано 100-річчя ювілей від дня народження відомого театрального і кіноактора і режисера Василя Симчича. У ці дні свій 70-річний ювілей святкує гідний син славного батька — Зіновій Симчич. Святкує в дуже оригінальний спосіб — на гастролях у Житомирі, де постане перед глядачами в ролі Андронаті ("У неділю рано зілля копала").

А ще Зіновій Симчич любить і добре відчуває інтонацію й мелодію поетичного слова. В один із ювілейних святкувань друг родини народний артист України Олександр Биструшкін надіслав поетичне вітання: вірш "Заборона". Ольга Задубрівна присвятила вірш "Монолог сина". Але, напевно, найшасливішою присвятою життя стала власна присвята справі Батька. Акторський ген проріс і заврожайся в щедрому доробку сина.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надане театром

Михайл Себастьян (1907—1945) — відомий у світі румунський письменник. Дебютувавши у драматургії 1936 року ліричною комедією "Гра в канікули", він відразу привернув увагу своєю здатністю розглядати драми так званих маленьких людей як події значущі й варті уваги. Автор з особливою симпатією ставиться до людей інтелігентних, які часто бувають беззахисними перед суспільством.

П'єсу "Безіменна зірка" написав 1942 року. Вперше глядач побачив її через два роки у Бухарестському театрі "Альгамбра". Сьогодні вона представлена в репертуарах багатьох театрів світу, а в Україні постановки п'єси йдуть у Києві, Харкові, Львові, Дніпрі та інших містах.

Ця історія сталася у першій половині минулого століття в одному румунському містечку, в якому є лікарня, суд, поліція, залізнична станція, повз яку, не зупиняючись, проходять швидкі потяги. Тут є гімназія, в якій працює сувора мадемуазель Куку і пан Марін, який не просто викладає астрономію, а живе цією наукою. Та все ж

Гостя з іншого світу

Афіша Київської академічної майстерні театрального мистецтва "Сузір'я" нещодавно поповнилася ліричною виставою "І небо, і земля" за п'єсою М. Себастьяна "Безіменна зірка".

про дівчину-примару, яка іскрою промайнула в житті глухого містечка і його мешканців. Це вистава про те, що легше відкрити на небі нову зірку, ніж зрозуміти і утримати поруч кохану на землі...

Нова постановка стала режисерським дебютом для заслуженої артистки України Юлії Волчкової. Режисер скоротила п'єсу і зменшила кількість дійових осіб. Це надало виставі більшого динамізму, і саме такий варіант ідеально підійшов для затишної сцени "Сузір'я".

Одночасно пані Юлія виконує роль Мони. Цей образ є головним у постановці. Складається враження, що вона грає власну долю, настільки природно є на сцені її героїня. Актрисі вдалося тонко передати внутрішній світ персонажа. В її виконанні Мона надзвичайно романтична натура, яка завітала до провінційного містечка з іншого світу, а можливо, й іншої галактики.

На противагу їй Гріг у виконанні Вади-

ма Полікарпова — людина прагматична, можна сказати, навіть цинічна. Він так нагадує наших нових українців, які переконані, що за гроші можна купити все.

Найбільше щирих глядацьких усмішок, напевно, викличе провінційна вчителька мадемуазель Куку (Світлана Штанько). Це людина, яка не змогла себе сповна реалізувати у провінційному містечку, і за її напускною грубістю насправді криється добре і щире серце. Оскільки у виставі лише чотири дійові особи, то Світлана виступає ще й у ролі автора. А до вчителя Маріна (Ярослав Ігнатенко) глядачі ставляться зі співчуттям і симпатією.

Спочатку дія відбувається поблизу залізничного вокзалу, і декорації замінює лише один звичайний ліхтар. Натомість помешкання Маріна досить багато розповідає про цього персонажа, якого до зустрічі з Моною не цікавило нічого, крім астрономії, — всі стіни заліплені астрономічними розрахунками, на чільному місці портрети Кеплера і Коперника. Багато про персонажів говорить і їхній одяг. Вишуканий, аристократичний у Мони та Гріга і доволі провінційний у Маріна і Куку. А образ Мони втілено у спеціально створеному ароматі "Мона", автором якого є парфюмер Богдан Зубченко (BZ Parfums). Цей парфум став частиною драматургії вистави.

У виставі глядач побачить не лише ліричні, а й гострокомедійні сцени, насичені іронією і добрим гумором.

Портрети Романа Петрука

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

“Митець занурює нас у ритми мовчання, в яких усім добре знайомі обличчя починають “говорити” з глядачем мовою вічності. Художник майстерно передає найтонші мікронюанси внутрішніх станів людини, то розриваючи простір геометриздованими експресивними лініями, то розчиняючи образ у містично-невизначеній гамі вселенської гармонії. Ми починаємо розуміти “мову” поглядів, жестів, підключаємось до розуміння сенсу мовчання, в якому, немов у дзеркалі, з’являється відображення справжнього, нетлінного.

Роман Петрук зупиняє час, у якому кожен із нас може почути ритми власного серця, відволікаючись від повсякденних турбот і занурюючись у споглядання образу “іншого”, образу, в якому зустрічаються “погляди” минулого, теперішнього і майбутнього”, — охарактеризувала творчість художника куратор виставки “Ритми мовчання”, доктор філософських наук Світлана Стоян.

Майбутній художник народився у Луцьку. Малює відтоді, відколи себе пам’ятає. У родинному архіві збереглися малюнки 3-річного Романа. Він закінчив Луцьку художню школу (викладач Л. Манько) та Майстерню живопису і храмової

культури Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (керівник — проф. М. Стороженко). Нині — асистент-стажист Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (керівник — доцент О. Цугорка).

Роман Петрук працює в галузі живопису, графіки, монументального та сакрального мистецтва.

Одне з центральних місць в експозиції належить портрету Миколи Стороженка. Це людина, яка була для Романа не лише вчителем, а й другом. Цей видатний митець до останнього дня працював з учнями і віддавав їм себе. На іншому портреті — Василь Чебанник, який вже понад 40 років відроджує українську абетку. Представлений портрет — спільна робота Романа з Василем Чебанником. Крім зображення митця на картині можна побачити елементи каліграфії з його абетки. Поруч портрети художників Івана Ковтонюка, з яким Роман теж мав можливість разом працювати; Віри Баринової-

Кубеби, що оспівує в своїх творах український звичай; Василя Гуріна, який особливо тонко відчував український пейзаж. Тарас Компаніченко надихає художника своєю музикою і діяльністю щодо відродження українського бароко. Тут же шановані Р. Петруком актори — Олександр Піскунов і Світлана Косолапова. На чільному місці — портрети батьків митця. А на автопортреті Роман зобразив себе в гуцульському вбранні.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Володимир Немира народився у Львові. Закінчив Львівський державний інститут прикладного і декоративного мистецтва, відділ кераміки (нині Львівська національна академія мистецтв). Його вчителями були Роман Сельський та Зеновій Флінта.

1993 року емігрував до США, мешкав у Чикаго, Нью-Йорку, Клівленді. Світогляд митця формувалася під впливом українських художників-модерністів

Нью-Йоркської групи Юрія Соловія, Михайла Дзіндри, Емми Андієвської, які творили у США ще в 60—80-х роках минулого століття. Разом із дружиною — скульптором Катериною Немирою, організував там мистецький центр “Світлиця”, навколо якого гуртувалася творча молодь. 2008 року повернувся в Україну.

В. Немира — автор персональних виставок і в нашій державі, і за кордоном. Твори митця зберігаються у музеях і приватних колекціях багатьох країн світу.

“Художник має свій оригінальний почерк. Для серйозного митця це дуже важливо. Впевнений, що ця виставка стане помітним явищем на творчому виставковому шляху художника”, — зазначив, відкриваючи виставку, заслужений діяч мистецтв України, директор Дирекції виставок Ігор Волощук.

“Творам Володимира Немири притаманна західноукраїнська ритміка. У полотнах митця імпульсивна, емоційна передача кольору. Серед представлених ро-

Мистецтво єднає Україну

У Центральному будинку художника НСХУ відкрили персональну виставку художника-графіка, живописця, члена НСХУ Володимира Немири “Неологізми”.

біт вражає гуцульський триптих”, — розповів проректор із наукової роботи Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури України Остап Ковальчук.

“Дуже важко і водночас цікаво бути в одній хаті кільком художникам. У нас запитують, де ваші каталоги, де ваші списки ро-

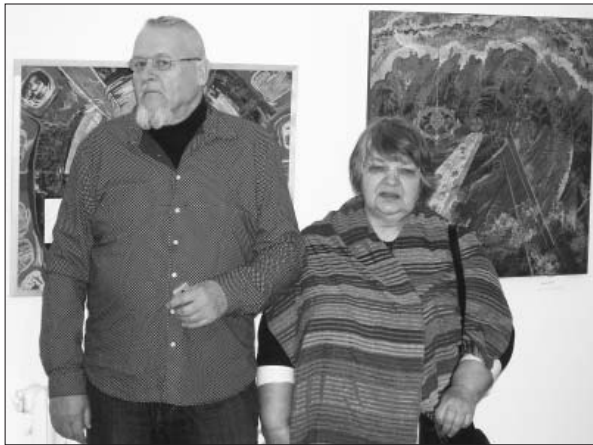
ської виставки плануємо знову зануритись у роботу.

Українські художники, які були реформаторами й дали потужний поштовх до розвитку європейського та американського мистецтва, емігрували за кордон або були знищені. У нас, на жаль, перервався зв’язок між тими художниками-новаторами, які були потужними генераторами ідей у 20—30-х роках минулого століття. Однак сподіваємось, що зможемо його відродити, бо маємо потужні сили і потужні школи: київську, львівську, харківську, одеську.

Нам потрібно спілкуватися, мати більше майданчиків, на яких могли б представляти свою творчість, а також кваліфікованих мистецтвознавців, які б її професійно аналізували”, — наголосила скульптор, письменниця, дружина В. Немири пані Катерина.

“Раніше мої роботи передавали енергію предметів, будинків, людей. А в цьому періоді творчості хотілося передати стан своєї душі.

Постійно відгукується на події у моїй державі, на моїй землі. Чи були якісь успіхи, чи була біда, чи до когось прийшов лист, що дитина загинула, чи хтось поранений. Це все на мене впливає, і я це передаю. Або бачу онуків, тішуся ними, це вже зовсім інша енергія. Одне слово — малюю те, чим живу”, — зізнався Володимир Немира.

Унікальний осередок культури

Макарівській картинній галереї, що на Київщині, заснованій з ініціативи заслуженого художника України Анатолія Марчука, виповнилося 15 років.

Станіслав БУШАК,
мистецтвознавець, член НСХУ

Цей осередок культури створили у березні 2003 року. А через два роки Анатолій Марчук передав сюди власну колекцію — 80 творів шістдесяти українських митців. Саме вони й лягли в основу збірки галереї.

Сьогодні тут вже представлено понад 300 високохудожніх творів відомих далеко за межами України митців, серед них народні та заслужені художники України, академіки та професори мистецьких навчальних закладів, лауреати Національної премії України ім. Тараса Шевченка, інших престижних нагород, лауреати всеукраїнських і міжнародних конкурсів, талановиті подвизники образотворчого мистецтва.

Серед митців, чії твори прикрашають Макарівську галерею, — класик світової графіки Георгій Якутович, Президент Національної академії мистецтв Андрій Чебикін, видатний майстер української каліграфії Василь Чебанник, ілюстратор творів Миколи Гоголя і Михайла Стельмаха Микола Компанець, класик української графіки Володимир Куткін, творець перших грошових знаків незалежної України Василь Лопата, автор багатьох ювілейних монет та поштових марок сучасної України Микола Кочубей, автор пам’ятників Олені Телізі, Леоніду Бикову та Владиславу Городецькому Василь Шур, живописець, графік, засновник галереї Анатолій Марчук та багато інших знаних майстрів пензля і різця.

Експозиція галереї розпочинається з графічного портрета Святителя Димитрія Ростовського (Данила Тупала), виконаного відомим українським графіком та каліграфом, заслуженим діячем мистецтв України Віталієм Мітченком.

Галерею прикрашають графічні й скульптурні портрети Героя України Анатолія Паламаренка, створені Анатолієм Марчуком та різьбярем Олександром Машоком, відомого композитора Віктора Степура (твір А. Марчука). Образ самого засно-

вника галереї відтворив у бронзі Володимир Шур.

Тут представлений і проект реконструкції Макарівського Замковища, виконаний Михайлом Дмитровим у співавторстві з Анатолієм Марчуком із метою відновлення історичного ядра Макарова. Цей проект неодноразово представляли на всіх рівнях районної влади, він отримав схвальні відгуки, але до сьогодні справа так і не зрушила з місця.

Ідею створення Макарівської картинної галереї свого часу підтримали представники інтелігенції та керівництва району. Колишній заступник голови Макарівської районної ради Анатолій Соломенко допоміг знайти приміщення для галереї, яка розмістилася на другому поверсі Макарівського РБК, та зробити ремонт. Київський бізнесмен Юрій Васкевич та тодішній голова райдержадміністрації Юрій Забела допомогли знайти кошти для оформлення художніх творів — виготовити рами, вирізати скло для графічних робіт, зробити підставки для скульптур, музейні вітрини та книжкові шафи, в яких зберігаються мистецькі каталоги художників. Постійно надає допомогу галереї і колишній Макарівський селищний голова, а нині підприємець Олександр Івашенко. Саме він разом з А. Марчуком 2010 року започаткував плер “Макарів і макарівці”. Створені під час цих плерів картини стають експонатами галереї.

Галерею відвідували гості з Польщі, Німеччини, Білорусі, Росії, Франції, Великобританії, Австрії, Болгарії, Канади, США, Австралії. Свої враження у книзі відгуків залишили Президент України Віктор Ющенко, народні артисти Ніна Матвієнко, Богдан Бенюк, Олександр Трофимчук, Людмила Маковецька, Володимир Лукашев, заслужений діяч мистецтв, поет-пісняр Микола Луків, відомий громадський діяч, шевченкознавець Ігор Ліховий, голова НСПУ Михайло Сидоржевський, представники керівництва НСХУ Петро Зікунов, Володимир Зінченко, Анатолій Фролов та інші.

Олександр ПАНЧЕНКО,
доктор права Українського Вільного Університету (Мюнхен), адвокат з міста Лохвиці Полтавської області

Нурт і вир Григорія Булаха

Один із віршів Григорія Івановича Булаха, який 10 квітня відзначає своє славне й перше 80-ліття, закінчується такими словами:

...Отаман-отаман,
Кобура та наган,
В ізголов'ї лежить переліг,
Отаман-отаман,
В Гуляй-Полі курган,
А на кучері падає сніг.

З будителем національного духу, стражем українських цінностей і отаманом наших полтавсько-лохвицьких прагнень та звитяг Григорієм Булахом я запізнався ще в далеких і бурхливих дев'яностих роках минулого століття під час виборчої кампанії на Полтавщині. Одним фрагментом свого виступу він запам'ятався на все моє життя. Давно це було... Але ні, нічого не зітерлось з моєї пам'яті від повеней різних подій, намулів багатьох зустрічей і нашарування обставин. Пам'ятаю до дрібниць усе, що з ним було пов'язано.

Особливо близько до серця я сприймаю поезію свого знаменитого земляка: інколи трохи незвичну й імпульсивну, але таку близьку, вишукану, теплу й щирю.

Ось як він пише про маленьку річку Артополот, на берегах якої минуло його босоне дитинство у селі Пискаха, неподалік залізничної станції Лохвиця:

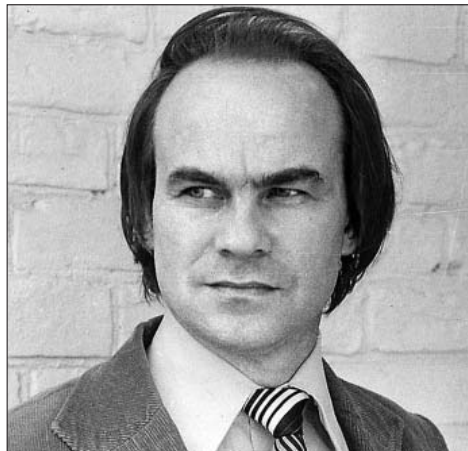
Хлюпоче Артополот
В нашу хату.
Підточує повінь
Високі тини.
— Ой Боже! Там діти, —
Гукає десь мати.
Г люди на поміч
Ладнають човни...
...А річка і досі хлюпоче,
Хлюпоче тепер в моїх сні...
Жахнуся, бува, опівночі —
Спасибі вам, люди,
За ваші човни...

Зараз тримаю перед собою книжечку з незрозумілою, на перший погляд, назвою “Нурт”. Це проза, поезія, есе мого дорогого земляка Григорія Івановича Булаха. А що ж таке той “нурт”, знову подумалось мені? Аж допоки я не почав читати всю книгу свого видатного земляка.

Ні, зовсім не порожнім, не пустим життям живе поет Григорій Іванович Булах, мій земляк, а повноцінно живе, повсякчас міркує, роздумує й пише, страждає долями нашого народу. Завжди емоційний, молодий, стрункий і такий безпосередній та щирий і частенько схильний до жартів.

...Що воно таке “нурт”, знову й знову думалось мені й ніяк не виходило довгий час з моєї голови? А виявилось, що “нурт” — це те саме, що й “вир”. Бо ж писав колись Микола Зеров: “...Я не за себе тоді жахався, а боявся за тебе, — Що без керма й без керманіча серед нуртів опинившись, — Твій корабель не спроможеться більшої витримати бурі...”. Або інший знаменитий Микола — уже Бажан: “...Затрясся луг, хитнулося діброва, — Пішла нуртами стріль-вода ріки...”, чи в іншому місці читаємо цього ж поета: “...Над плином алей узбережних, — В нурті біля Красних воріт — Уступи домів біловежних — Підносились плавом в зеніт...”. Одним словом, “нурт” — це й значення дієлів “крутячись” чи “вируючи”, або ж навіть — велика кількість людей, натовп... Тож недаремно, мабуть, неспокійний за вдачею Григорій Булах назвав цим нуртом свою збірку, бо все його життя — це вир і нурт натовпу різних людей, усе разом...

Пригадую ще, як у виборчій кампанії до Верховної Ради України тут, у Лохвиці на Полтавщині, місцева виборча комісія просто у виборчому бюлетені навпроти прізвища “Булах” написала “артист”, тоді як правильно треба було писати “актор”. Добре собі пам'ятаю, як тоді дісталось на горіхи писакам з комісії від Григорія Івановича. Хоча Григорій Булах справді і артист, і актор, — бо від 1961 до 1965 року навчався на акторському факультеті Київського інституту театраль-

ного мистецтва імені Івана Карпенка-Карого за спеціальністю “актор драми”, а від 1977 року був уже “Заслуженим артистом УРСР”, за кільканадцять років, 1993-го, був удостоєний високого звання “Народний артист України”. А ще Григорій Іванович не лише професійний актор і народний артист, а й знаменитий український поет, перекладач, прозаїк, активний просвітянин, дипломований економіст, самобутній художник та майстер художнього слова, бо ж хто не пам'ятає його авторської програми на Українському телебаченні початку 1990 років з назвою, що себе повсякчас виправдовувала, — “Живе слово”, де він був автором і ведучим водночас.

Особливо сторінкою Булахового життя та творчості є Крути — ця героїчна трагедія українства 1918 року. Скільки пам'ятаю, Григорій Булах у своєму незмінному “гумільовському” капелюсі з недбало накинутим анархічним шаликом на шиї та з туго зав'язаною на великий вузол краваткою у свіжовипрасуваній сорочці та довгому чорному пальті — несе знамениту його ж “булахівську” хоругву з написом “Крути”. Це ж у його вірші написані ці гнівно-зворушливі слова:

Плюю на відзнаки,
Посади високі,
На дріб'язок звань
І визнань, і погроз,
Серце у грудях —
Підстрелений Сокіл,
Крилами крише
Січневий мороз...

Із творчого доробку Григорія Булаха ще хочеться пригадати його пісенні творіння, які, як мовиться, “на слуху”, відзначити його шонайперше як поета-пісняра. Пісні на його слова ще й тепер частенько звучать у програмах радіо й телебачення, вони були в репертуарі художніх колективів, відомих майстрів мистецтва — Дмитра Гнатюка, Софії Ротару, Віталія Білоножка, Павла Дворського, Назарія та Дмитра Яремчуків, Фемія Мустафаєва, Алли Кудлай, Василя Волощука, Семена Торбенка. А хто не знає Булахових пісень “Україно моя вишивана”, “Дзвони Софії”, “Зелений клин”, “Краю мій лелечий”, “Батькова сорочка”, “Музика стрепен”, “Молитва”, “Мо-во моя”...

Серед книг Г. І. Булаха є ще досить відомі збірка віршів “Світанкова зоря”, книга новел “Злива”. Торік у київському видавництві імені Олени Теліги “раптом” вигулькнув його новий майже 1000-сторінковий фоліант “Віч-на-віч” із передмовою академіка Івана Дзюби.

Рецензуючи ж першу поетичну книжку поета “Світанкова зоря”, Петро Осадчук означав, що вона, з'явившись на літературному обрії, “...досить виразно осяяла нове поетичне ім'я — Григорій Булах, яке, будемо сподіватися, чимдалі яскравішатиме серед численних зірок та сузір'їв у високому небі нашої літератури”, а поет Дмитро Павличко у вступному слові додав, що Григорій Булах “...торкає лагідно струну інтимних почувань, він взагалі вмів говорити ніжно й ласкаво. І, справді, як не згадати ніжного й тривожного автора “Червоної зими”, коли читаєш рядки Григорія Булаха.

Однак найбільше мені імпонує те, що якраз Григорій Булах підняв із забуття українського поета й журналіста, уродженця Київщини Михайла Васильовича Ситника, автора доволі промовистого вірша, якого той написав досить давно та помістив у своїй збірці поезій “Відлітають птаці”, що побачила світ в українському видавництві у Гамбурзі-Гайденав далекого 1946 року. Ось ці такі напрочуд зворушливі Ситникові рядки, які залюбки цитує і Григорій Іванович:

Умру, а життя не перестану,
Любов'ю буду вічно тліть...
Важким я колосом устану
Із ерудки рідної землі.

Збирає врожай на полі йтимеш —
І буду я радіти знов,
Що поміж зернами чужими
Ти знайдеш і моє зерно.

Завдяки Григорію Булаху нам стало відомо, що Михайло Ситник, 100-річчя від дня народження якого відзначатимемо вже 2019 року, почав друкуватися ще 1937 року у київському журналі “Молодий більшовик” та “Літературному журналі”, що виходив друком у Харкові. 1941 року М. Ситник разом з Оленою Телігою став редактором знаменитого часопису “Литаври”. У роки останньої світової війни він активно друкувався, організовував видання газет у Василькові, редагував газету “Українська думка”, входив до складу редколегії “Українського слова”. 1943 року М. Ситник емігрував. Після війни він жив у Німеччині як біженець, на початку 1950-х років емігрував до США.

Якраз Григорій Іванович Булах за сприяння Миколи Ярославовича Неврлого видав дві збірки творів Михайла Ситника, що спочив сорокалітнім в американському непривітному Чикаго, які називаються “Катам наперекір” та “Від серця”, в яких йдеться зокрема про Голодомори та національно-визвольні змагання в Україні.

Г. І. Булах має чимало здобутків і на міжнародному полі, про які у передмові до книги “Нурт” написав відомий письменник Юрій Мушкетик. Відзначаючи творчий шлях митця, він зазначав: “...Значним є внесок українського митця у розвиток міжнародного культурного співробітництва, зокрема, із братньою Словаччиною. Він безпосередній ініціатор випуску багатомільйонним накладом у Празі ювілейних поштових марок Т. Г. Шевченка і у Києві — словацького поета П. Й. Шафарика. Видання за ініціативи і безпосередньої участі Григорія Булаха праці словацького письменника-українознавця, очевидця і літописця Полтавської битви 1709 року Даниїла Крмана “Подорожній щоденник (Itinerary 1708—1709)” схвально оцінив экс-Президент України Л. Д. Кучма, нагородивши його орденом князя Ярослава Мудрого. У його відгуку зазначається, що ця чудова книга відкриває для нашого читача нові сторінки з історії славного українського козацтва. Це Григорій Булах вирішив творчо-організаційні питання, пов'язані з увіковіченням пам'яті Григорія Сковороди у Братиславі та Даниїла Крмана у Полтаві. Меморіальну дошку першому вже відкрили. Твори Григорія Булаха перекладено польською, словацькою, чеською, англійською, німецькою, вірменською, грузинською та іншими мовами.

Пишучи про Григорія Івановича Булаха, слід хоча б коротко згадати про його дивовижного, ба більше — геніального тестя й справжнього співтовариша його долі Мікулаша Неврлого, якого Булах називає дуже лагідно “Тато” або “Микола Ярославович”, — цього знаменитого чеського, словацького й українського літературознавця, критика, бібліографа, доктора славістики й іноземного члена Національної академії наук України, якому цьогогорічного листопада виповнюється (увага!) 102 (!) роки... Згадати хоча б і тому, що цей потужний творчий тандем так багато зробив, створив і здійснив на ниві українознавства та нашого літературознавства!

...Якось у недавній телефонній розмові зі мною Григорій Іванович пригадав мені про його дружбу з іншим земляком-зінківчанином українським письменником-прозаїком Григором Тютюнником, який трагічно відійшов у засвіти 6 березня 1980 року. Перед цим трагічним днем, згадує Григорій Булах, він побував у помешканні свого приятеля в квартирі будинку при вулиці Раєвського у Києві, де вони хотіли разом послухати нову пісню у виконанні Миколи Кондратюка “...А вони летять” на слова іншого відомого українського поета, прозаїка, публіциста, громадського діяча, літературного критика, перекладача й журналіста, видатного чернігівця Станіслава Панасовича Реп'яха, якого вже, на жаль, немає серед живих, 80-річчя від дня народження якого громадськість буде відзначати 14 травня 2018 року.

Між іншим, музику до цієї знаменитої пісні талановитого виконавця Миколи Кондратюка написав уже трохи призабутий нами уродженець Кривоного Рогу, майже ровесник Григорія Булаха й Станіслава Реп'яха — Борис Миколайович Буєвський, український композитор, автор десятка симфоній, балетів “Пісня синього моря” та “Устим Кармелюк”, музики до мультфільму про козаків і багатьох естрадних пісень, популярних у 1960—1970-ті роки: “На долині туман”, “Кохання моє”, “Карпатська ніч”, “Пісня про вірність”, “Подаруй мені весну”, який від 1993 року замешкав у Бельгії...

...Якраз під Булаховими родинними Пискама у січні 1659 року відбулася битва між військами Гетьмана Івана Виговського та Кримського ханату, з одного боку, й загоном промосковського представника козацької старшини Івана Іскри, з іншого. Як писав Самійло Величко: “...Згаснув там Іскра, який мав світлицю...”. Так, промосковський полковник Іван Іскра тоді безславно згас, але через майже три сотні літ близько цієї самої місцини швидко зійшла на небосхилі та яскраво засяяла вже українська патріотична зірка, іскра вільного козака Григорія Булаха.

Мені чомусь видається, що козак з походування — нащадок посульських лицарів давньої Янішпільської сотні Лубенського полку, — син Івана Дмитровича й Палажки Гаврилівни — Грицько Булах — цей неперевершений, незбагнений й емоційний полтавсько-лохвицький отаман та будитель патріотичних струн у наших дещо заскорузливих від суцільних негараздів та неблаганних злиднів душах, — найбільше не любить інертних, повільних, млявих людей, неоригінальних і сірих людей із, так би мовити, постсовецького натовпу та колгоспно-бригадного стовпища, хоча й сам він більшу частину життя прожив якраз за совітів... І тут чомусь пригадався мені улюблений уривок із оповідання Володимира Дрозда про коня Шептала: “...Неприємна, знайома млявість — провісники всяких прикостей — закралася в груди коневі. Звичайно, візьмуть його, хоча завтра вихідний і хотілося б відпочити. З конюхом у Шептала особливі стосунки: той його не б'є, не посилає на важку роботу, бо він — білий кінь, а потрапив у бригадне стовпище через злий випадок. І все-таки вибір упав на Шептала, який вважав принизливим для себе цілий день ходити по колу або в упряжі вулицями святкового міста (хай соромно буде людям, які загнудали його, білого коня!...”.

А тим часом білий, чистий, незагнуданий і норавливий кінь Булахової творчості сам собі надумав, нашептав, написав і голосно промовив такий дороговказ:

...Ти зачекай,
Ти зачекай, моя тривога,
Ти зачекай, тебе молю,
Не повертай,
Не повертай, моя дорого,
З весняних днів у паморозь мою...

Тож із роси й води Тобі, дорогий і любий мій друже, пане-товаришу Грицьку Івановичу, славний наш отамане Булаху!

Петро СОРОКА

Нарешті з'явилася книга спогадів про Івана Гнатюка, гідна його високого таланту і жертовної ідеї. На тлі цієї книги дві попередні, видані автором цих рядків, відчутно програють.

Власне, “Іван Гнатюк: життя і творчість”, упорядкована Галиною Капиніс, — це не вузькокатегорична книга спогадів, як у мене, а ґрунтовний, концептуальний фоліант про сподвижницьке життя і самотню творчість поета, де тісно переплітаються фрагменти листування з документами, спогади сучасників з відгуками на прижиттєві видання “бориславського самітника”, вірші-присвяти і поезії та його щоденникові записи. Книжка великого формату, її складна архітектоніка і верстка щедро пересіяні рідкісними світлими. Враження од неї, сказати б, вселенське. Книга-собор, книга-пантеон.

Тут І. Гнатюк постає в усій своїй духовній красі та величі, як істинний лицар національної ідеї, як активна і дієва совість народу. Поет Шевченківського поля з незнищеним народним архетипом і Гонтівського духу з вогненною ненавистю до ворогів. Вулканічні викиди його потужної енергії відчувуються у всьому, на що тільки кидає відблиск його незнищенне слово. Здається, що ця книга має таку високу температуру, що обпалює пучки пальців.

Радісно, хвилююче і тривожно занурюватися в її світ, як колись, за життя поета, непросто, жаско і відповідально було ступати в його слід. Книга, що перевіряє на рівень сумління і людяності, що мільйонами пильних очей дивиться тобі в душу, бере на спит і суд. Сказати, що ця книжка наділена магнетичною притягальністю, — нічого не сказати. Це книга-набат, книга-ключ. Вона звільняє від духовної оспалості, порожнечі й національної індиферентності, вона запалює і зинакшує.

Її треба читати фрагментами, як того вимагає мозаїчна побудова тексту. Коли хтось із мемуаристів вдається до повільної нарації (на жаль, таке трапляється), то сам дух видання ніби виштовхує його, викидає зі свого світу. Ключе голос тих, хто міг стати з Гнатюком поруч і витримати прямий погляд його очей, метіль їхнього вогню. Імен тут не забракне — Гнатюк любив людей, збирав їх, як Господні зерна, вмів прихилити до себе, умів дружити і вести за собою. Міг повторити услід за Горациєм: “Хіба що божевільний поставить щось вище за дружбу”.

Літературний профіль Івана Гнатюка

Іван Гнатюк: життя і творчість. Упорядник і автор ідеї Галина Капиніс. — Львів: Сполом, 2018 р. — 282 с.

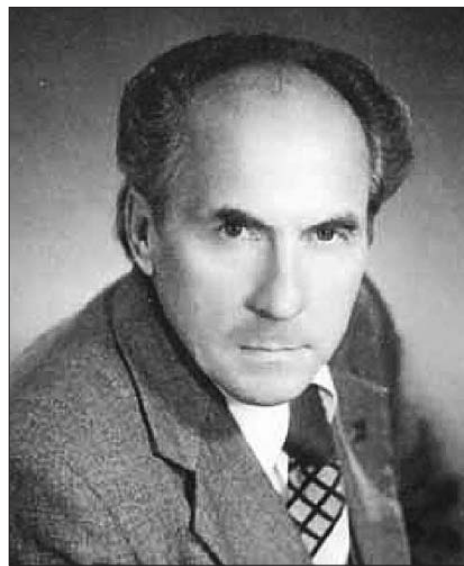
Травматичні інтенції розірваного часу і долі поета тут відбиті з такою силою, що книжку можна порівняти хіба що з його “Стежками-дорогами”, де масштаб трагічності розмиває всі мислимі й немислимі межі, як і її рушійна, перетворювальна сила. Це книга-біль, книга-схрещення душі з вогнем слова.

І, звичайно, це книга про земну Голгофу, яку покликаний пройти кожен з нас. Вона має навчити жити всупереч неприхильним обставинам, допомогти вистояти, не надломитися у важкий час, наснажитися силою духу, пов'язавши особисте з суспільним.

Принагідно згадаю тих, чий спогади мене найбільше схвилювали, хто написав про поета з невідомою любов'ю, з болючим відчуттям непоправної втрати і непримиренної туги. В іменах це відбито так: Любов Гнатюк-Савка (дочка поета), Ольга Яворська (яка, до речі, збирала усі матеріали і подбала про фінансове забезпечення цього видання), Йосип Кронжко, Микола Петренко, Олександра Верховень, Левко Воловець, Любомир Сенік. Чудові есеї і вірші Михайла Шалата, Ігоря Павлюка, Богдана Залізняка, Петра Шкраб'юка, Ігоря Фарина, Марії Людкевич...

Важливе місце у цій книзі відіграє листування і зокрема активна й багаторічна переписка Івана Гнатюка з новелістом із Тетієва Миколою Кравчуком. І хоча тут воно подане у скороченому варіанті, враження залишає сили неймовірної. Ось вона, та література, той високий ідеал, який плекало наше покоління, і ось вони, справжні її служителі — талановиті, жертвовні, харизматичні, непогрішні перед словом і совістю. Безмежно самотні (“на багатолюдному безлюдді”), поскрипдані тогочасною системою (Гнатюк скалічений у концтаборах), поскриповані цензурою, на схилі віку розбиті й хворі, але стійкі, як незламні олов'яні солдатики. Їх хочеться цитувати.

“Напуття”, — яка б це була прекрасна назва для поетичної збірки! Я дуже люблю слова з наголошеним середнім складом” (І. Гнатюк).

“Так мені, Іванку, ночами самотньо, так паскудно на душі, що дуже хочеться заснути й не прокинутися”. “Я втік завше в друковане слово, шукав однодумців (і тут особливо близькі мені Васильченко, Черемшина, Довженко, Григор Тютюнник, Бунін, Астаф'єв і навіть Нагибін), поки не зрозумів, що все друковане — теж втеча від примітивної дійсності. Мабуть, моя печаль ще від загостреного почуття вічної самотності... Сьогодні над Україною ідуть дощі... А ти — далеко за цими дощами...” (М. Кравчук).

І ще Кравчукове: “А література? Її за великим рахунком нема. Є потуги, смікання “реєстрових” графоманів чи “неопатріотів” і викобелювання асоціативних алкоголіків і розпусників, та головне, що й того ніхто не читає — світ звівся нанівець, на бездуховно-моральний кінець... — готовий до страшного суду. Приховане фарисейство словоблуддя доморощених неодемократів знецінило й тихо висміяло порядність, совість, чесність, безкорисливість, принциповість... і знову возвело в єдину цінність давнє українське уміння жити — пристосуванство. Нам з тобою, наївним (а по-їхньому — диваком, якщо не просто дурням), немає місця серед них. Та й не хочемо ми шукати те паскудне місце”.

Як вони гостро відчували і як болісно сприймали те, що живуть вже “не в своєму

часі, не в своєму поколінні, а є лише свідками чи додатком до минулого”.

А ось те, на що приречений у кінці життя кожен провінційний письменник, хоч би яким світлим і високим талантом був наділений: “Я болісно зневірився у людях, що мало б бути зі мною значно раніше. Й, певно, тому розчарування моє таке глибоке й безкомпромісне, що душа моя завше була довірливо розкрита назустріч кожному. А тепер... аморальність, бездуховність настільки глибока в людській масі (одиноці до уваги не беруться), що не відомо, коли, хто і що поверне її на Божу дорогу совісті, справедливості, взаємостерпимості, великодушності, благородства... зникає основа людської суспільності (та й сенс життя розумної істоти) — просте, безкорисливе спілкування, позамеркантильна зацікавленість людиною. А про Добро в душах, Любов до ближнього смішно й наївно згадувати. Бо царствують зла жорстокість, тупа обмеженість, голий прагматизм, задрісне користюлюбство, фарисейська брехня. Жити в такому суспільстві нецікаво, гидко”. (М. К.).

Це листування читається як захоплива психологічна повість у листах. Тут усього багато: описів невлаштованого побуту і природи, драматизму людських взаємин і трагічної суті людського існування, а найбільше, звісно, літератури. Скільки імен тут зринає, які точні й глибокі оцінки отримують М. Кучеренко і В. Герасимчук, І. Драч і Є. Гуцало, Б. Харчук і С. Пушик, Г. Гордасевич і І. Криницький, В. Лучук і В. Базилевський... Вони могли висповідатися один одному, поскаржитися, повністю відкрити душу. Бо доля не випадково звела їх: їх ріднило щось більше як вогненна любов до слова — суголосність душ, віра, рівносильні таланти.

Я знав їх обох і з обома активно листувався. Вони з тих небагатьох, яких мені хочеться перечитувати й нині. Їхнє слово для мене живе й активне. І гадаю, для багатьох.

Якось І. Гнатюк поскаржився мені, що М. Кравчук, нічого не пояснивши, несподівано обірвав їхнє спілкування. Від того почувався ображеним. А той пояснив лаконічно і точно: “Людські стосунки вичерпуються, як і все у цьому світі”. Гадаю, що тепер, коли вони обидва на небі, їхній діалог має щасливе вічне продовження.

Петриківський Ліс

Богдан ЗАЛІЗНЯК,

керівник прес-центру наукової журналістики ЗНЦ НАНУ і МОНУ, член НСПУ і НСЖУ, м. Львів

“Щодо характеристики моєї особи: звичайний селянин — працюючий, правдивий, мужній, принциповий; головна риса — смертельна любов до України і життєдайний гнів до її ворогів, а ще більше — до запродавців. Від материнської пісні, а потім — “Кобзаря”, полюбив поетичне, мелодійне слово. Нікого не слухаю, якщо сам у чомусь не переконаний; переважно керуюся тими думками, до яких приходжу самотужки. Вірю тільки Шевченкові — більше нікому, маю на увазі земних авторитетів. Пишу так само, як мені пишеться; дуже добре бачу і знаю свої творчі невдачі...”

Ці думки належать Лицареві Честі в літературі — письменникові Іванові Гнатюку, який усе життя поклав на вівтар знедоленої України. А відійшов від нас 2005 року.

“Ні, я не скнів — я жив, хоч часто в очі смерті Дивився й кров'ю в них плював у забутті, — Я пізнавав життя в бездушинності одвертій, Але ніколи їй не кланявся в життя”, — писав видатний український поет, перекладач, мемуарист, політв'язень московських концтаборів на Колімі, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка 2000 року Іван Гнатюк.

У тому, що ім'я українського поета, прозаїка, громадського діяча, багатолітнього в'язня ГУЛАГу Івана Гнатюка житиме у нашій вдячній пам'яті, заслуга Романа

«Сам Бог велів любити Україну»

на Лубківського, визначного українського поета і громадського діяча, який свого часу запропонував поетесі й прозаїці Ользі Яворській зібрати потрібні матеріали для того, щоб родичі, друзі, знайомі, які добре знали Івана Гнатюка, розповіли про нього саме в серії “Літературні профілі”. Було це 2015 року. І ось, через два роки, книга, що складається з чотирьох розділів, побачила світ.*

Спочатку — спогади: “Життя — як згусток непокороєної долі”, найголовніший розділ. “Найбільшою його пристрастю були книги, — розповідає дочка Любов Гнатюк-Савка у “Спогадах про батька”. — Був надзвичайно добрим сином, чоловіком, братом, батьком... був строгим та вимогливим... Батько ніколи не визнавав ніякого конфесійного поділу: Бог — один, муки Христові одні, а цей людський поділ — великий гріх перед Єдиним; дехто вважав батька песимістом. Я ж стверджую: він був великим оптимістом, завжди вірив у перемогу Добра і Справедливості”.

Серед інших авторів спогадів — поетеса Любов Проць, поет Петро Сорока, поетеса і прозаїк Ольга Яворська, побратим Івана Федоровича Йосип Кронжко, поет і публіцист Віктор Романюк, видатний письменник Микола Петренко, член-кореспондент НАНУ письменник Микола Ільницький, письменники Ігор Павлюк, Андрій Грушак, Левко Воловець, Богдан Чепурко, Леся Степовичка, Леся Павлів та ін.

Другий розділ — “Поезія як вияв відчайдушної любові до України”. Рецензії на твори Івана Гнатюка опублікували поет і науковець Михайло Шалата; письменник, голова Харківської обласної організації НСПУ Анатолій Стожук, поет і науковець Богдан Завідняк; доктор історичних наук, професор, поет Петро Шкраб'юк; прозаїк і науковець Олег Василюшин; поет Ігор Фарина і прозаїк із Борислава, батьківщини Івана Федоровича, Роман Соловчук. Своїми віршами привітали І. Гнатюка Микола Петренко, Марія Людкевич, Ігор Павлюк, Ольга Яворська, Левко Воловець, Віктор Палинський, Наталя Крісман, Марія Прокопеч, Ігор Фарина, Іван Фідик у розділі “Присвяти Іванові Гнатюку”. Четвертий розділ — листування: “Я навпростець, минувши й смерть, дійду в Україну”. Листи: як Івана Гнатюка, так і до нього. Перевага — на боці Івана Федоровича. Подамо, отже, кілька думок поета. “А ще ж безпросвітно переживаю за долю України, за наше безголів'я й запродавство після того саможертвовного героїзму, переживаю, але через дурне серце не можу нічого зробити для покращення тієї долі” (26 лютого 2002 р.); “Мене ніхто не вчив любити свою материнську мову, тобто Україну, але вона для мене найсвятіша за все, що існує в Божому світі” (18 лютого 2003 р.); “Дуже переживаю за долю України, за національну душу народу, які нині перебувають чи не в найбільшій за всю історію небезпеці, і тяжко, до глибокого гніву мучить мене безголів'я рідних співвітчизни-

ків, зокрема галичан, які через своє довір'я й добродушність, стужені за волю України, сприймають бажане за дійсне, а продажних верховодів — за національних провідників. Гине духовне життя, гине наше слово, наша душа, а вони тішаються рідною атрибутикою та черговою конституцією, яку першими будуть порушувати її законодавці і які й прийняли її саме на те, щоб ще раз обманути довірливий народ. Важко мені буде вмирати, якщо я не побачу поблизу його духовного воскресіння...” (29 липня 1996 р.).

Той, хто прочитає цю книжку, глибше дізнається і про життя, і про творчість поета. Адже до 1956 року поет перебував у концтаборах на Колімі. Його звільнили помилкою, бо був тяжкохворий на сухоти. Але завдяки Божій ласці ще прожив 49 років. Видав 18 поетичних збірок і три — публіцистики. А 2000-го отримав Національну премію ім. Т. Шевченка.

І — вірш поета — на завершення цього актуального матеріалу:

“Сам Бог велів любити Україну —
Нещасний край манкуртів і заброд. —
Люб'ять її не ідолопоклінно,
А як життя, як долю, як народ!
Хай оскверняють ниці фарисей
Її ім'я і пам'ять лихоліть, —
Люб'ять її до смерті й, гинучи за неї,
Своєю кров'ю волю освятить”.

Абсолютну слушність мав поет, який упродовж всього життя невтомно любив Україну.

* Іван Гнатюк: життя і творчість (серія “Літературні профілі”). — Львів: Сполом, 2017. — Упорядник Галина Капиніс.

Василь ЛИТВИН: Відлуння мого життя

"Не заважай тому, хто співає, бо в цей час він спілкується з Богом".

(Народна мудрість)

"Стережися людини, що не співає, бо навіть добро, нею запропоноване тобі на користь не піде".

(Народна мудрість)

Пісня — символ душевної волі, а спів — сила духу кожної живої сутності на землі, і передусім людини як вершителя Божих сподівань. Людині надана можливість творити гармонійну красу життя, зладовану з навколишнім світом-природою, та найперше з власною душею і тілом. Тож пісня — чи не один з найголовніших діючих засобів у вирішенні проблем людського духу. Адже недаремно протягом стількох століть з народною пісенністю боролася християнська церква, називаючи її "бісівськими діяннями", спалюючи на вогнищах народні музичні інструменти.

А що творили окупаційні режими Польщі та царської Росії, організовуючи вже політичні гоніння на народних співунів та їх пісенний репертуар?!

Та найбільшу розправу з українською народною пісенною вчинив комуністичний режим, знищуючи фізично народних співців, як ворогів побудови комунізму...

Пісні, де оспівувалась Воля України чи згадувалась Запорізька Січ, козак-запорожець були категорично заборонені. Дозволялось співати лише пісні-покручі, в яких козак оспівувався як гультьай, п'яниця, боягуз, ледащо, не вірний у подружньому житті. Таким засобом радянські ідеологи прищеплювали відразу (найперш у дитячих та юних душах) до головного кореня нашого національного духу. Тому і стежина моєї пісні, що почалась від батьківського порогу, стелилась не по рівнинах. Перша пісня линула від Мамаї, вона співала від ранку до вечора, а іноді із Батьком удвох дуєтом, а ми, малі, купались у їхнім співі, перебуваючи у дивному казковому світі. В шкільні роки нас навчали вчителі пісень про війну, про Леніна-Сталіна, про "мудру компартію". Пам'ятаю 1953 рік. Коли і старе, й мале мусили готуватись радіти 300-літтю (1654—1954 рр.) приєднання України до Росії. Нам читали лекції, в яких славили помимо всіх і вся ще й Богдана Хмельницького...

Якось раз після чергової "політнакачки" приходжу я додому, заходжу в хату. Батько сидить за столом, не бачачи мене, співає пісню, якої я ніколи й не чув:

Богдане, Богдане,
Нерозумний сину,
Занапастив Неньку
Неньку-Україну.

Занапастив, та ще й продав,
Бо в голові розуму та й не мав...

Я був вражений. Питаю:

— Тату! Що це ви співаєте?..

Батько жахнувся, помітивши мене, нічого не відповів. Але в мене відтоді закрився сумнів. Де ж правда? Чи в школі, чи вдома?

І коли ми в класі співали пісню, що ми радянські діти, найщасливіші в світі (а стоїмо обірвані, більшість босі й голодні), то я став уявляти, а як же тим нерадянським живеться дітям, якщо ми отакі найщасливіші, та моя уява була безсила. Напевне, відтоді й зародився в мені маленький бунтар.

Тож коли ми з меншим братом Миколою вступили до Київського музучилища ім. Глієра в клас бандури 1961 року, я став цікавитись козацькими піснями, відшукуючи їх з великою обережністю. Та навіть натрапивши на ко-

людина — неповторна, унікальна особистість. Отож і життєдіяльність кожного відбувається згідно з внутрішньою сутністю, закладеною від народження. Найважливіше, найпекучіше завдання — пізнати самого себе. Про це твердять усі мудреці світу, і кожен народ планує виховання дітей так, щоб допомогти визначити свою суть. Чим раніше і повніше відбудеться це самопізнання, тим більше людина зможе дати світові і здійснити своє призначення в житті.

Є люди, які просто, як естафету, передають вогонь життя і цим завершується їхня роль.

Та є такі, що досягають глибину генетичного древа свого народу, у правіки і майбуття прозирають, чують відповідальність за його збереження і розвиток. Та ще й намагаються в інших розбудити це все. У кожного свої засоби діяти в цьому напрямку. Та найбільші сили у рідному слові і пісні кожного народу. Цей сакральний Божий дар неповторний і єдиний.

Василь Литвин, бандурист, співак, намагався своє життя влити у це русло, вибравши як зброю і життєдайну силу — пісню.

Уже рік, як він відлетів у вирій, завершивши земний шлях, та сьогодні обізветься сам до охочих, розповість про свій життєвий шлях, своє бачення світу, своє призначення...

зацьку пісню, радіти ще було рано, бо співати їх (як виявилось) нелегко, адже вони вимагають не лише неабиякого голосу, а й сили: і фізичної, і духовної. Але поступово пісні вкладалися в душу, до прикладу: "Та не журь мене...", "Ой пушу я кониченька", "Ой полети, галко", "Добрий вечір тобі" і т. ін. У другій половині вісімдесятих минулого століття козацькі пісні й думи вже можна було співати, тим більше, що пісні про щасливе колгоспне життя вже перестали звучати навіть по радіо і телебаченню, затихли і оди про велику "партію" — ум, честь і совість народну. І хоч ліричні народні пісні ще звучали, але відчувався брак пісень сучасного громадянського звучання. Тобто з'явилася воля для пісні, але пісні не чути, і я наважився сам співати про те, що мені в сьогодні болять. Так почали з'являтися власні ме-

А в селі на той час в нашій музеї працював художник Дудко Микола. О, ду-маю, задію і третю музу. Цікаво, що ж воно вийде?

Прийшов до Миколи, замовив від імені весни виконати малюнком її замовлення, він охоче згодився. Як зачинщик, я першим виконав задумане, потім Антоніна склала вірш. Ми аж посварились, мені не сподобався той вірш. Кажу: вийшла пісня, але я її не співатиму, навіщо залякувати людей! Але хай буде, як є, будемо згадувати, як комікс. Чекаємо Миколину картину. Приніс. Показав. Я глянув і онімів. На полотні намальовано всі складові, описані у вірші Антоніни. А ви виконали задумане, питає мене Микола. Кажу, ходім у хату.

Беру бандуру і співаю "Гуде над світ тривожний дзвін". Микола німіє і дивиться на мене, а я на нього. Ми, граю-

лодії на слова класиків Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, О. Олеса, а також на вірші сучасних поетів: Б. Олійника, О. Бердника, П. Засенка, Л. Костенко і багато інших. Мушу сказати й те, що значна кількість пісенних текстів належить моїй дружині Антоніні, напевно, в цьому воля Божа. І що дивно, майже кожна пісня має складну, а часом і нелегку долю свого народження.

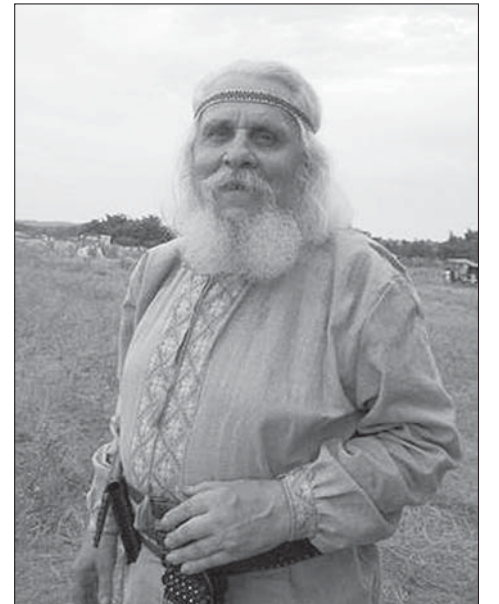
До прикладу: ішла весна. Я люблю весняну пору понад усе. Весна збуджує, раде і вабить до життя, вселяє надії. Тож прийшла мені така думка. Оскільки людина — вінець природи, а творчі люди рухають прогрес усього суспільства, то чому б не провести експеримент — людина-природа. Я як музикант уявно звернувся до весни, яку б вона забажала почути мелодію, а дружині як поетесі кажу: звернісь до весни, запитай, який би весна забажала вірш?

чесь, провели експеримент, не розуміючи його змісту, торкнулись якоїсь дієвої таїни... великої сили... На картині вгорі задимлене небо, з диму визирає на опори великий дзвін, на дзвін накладається об'раз матері, що вклала натружені руки в ріку життя, а в річці на дні лежить її страчений син...

Оговтавшись, ми розійшлися, так і не збагнувши, що ж із нами відбулося. А через 18 днів вибухнула Чорнобильська трагедія. Тобто природа волила до нас, живих, благала порятунку, але ніхто того не чув...

Відтоді я цю пісню завжди співаю і розповідаю історію її народження, надіючись, що слухачі, почувши розповідь, змінять на краще думку про природу і про самих себе.

Або взяти історію появи пісні на слова Т. Г. Шевченка "Мені однаково". Мене доля часто шмагала, але іноді й

гладила. Минали дні народження-смерті Великого Тараса. Я був запрошений до тодішнього Ленінграда як бандурист та співак. А опікувався нами, бо я ж був не сам, місцевий письменник, українець, кипучий шевченкознавець Петро Жур. Тож поводив нас по всіх Тарасових стежках. І от коли привів на подвір'я каземату, за ґратами якого був колись ув'язнений Шевченко, на мене накотилася хвиля уяви тогочасного стану Тараса: я обійшов увесь двір, торкнувся руками до товстих ґрат на вікнах, (а вони й досі ті самі), щоб натрапити на ту камеру, де був ув'язнений саме Тарас. Не можу пояснити, навіщо це робив, бо на мене дивилися, як на дивака. Та коли повернувся з поїздки додому, взяв до рук "Кобзаря", натрапив на вірш "Мені однаково", якраз і написаний у тім казематі за тими ж товстезними ґратами. Мені відгукнулася мелодія на ті слова. Тепер можу хоч пояснити, чому я торкав ті осоружні страшні ґрати, шукаючи те єдине вікно.

Бо ж у цій пісні на всю потугу стоїть незламний дух, нескорена воля і клич до борні. Його ще лише арештували, кинули в каземат, а він уже знав свою долю, що йому не жити в Україні, що його чекає холоднечча, пустеля. Та не це йому болять, за тіло він не переживає, навіть забуття його не страшить, не потрібна йому й слава — йому все це однаково, а болять його серце за Україну, за її Долю. Він викує до світу крізь ґрати:

Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окрадену, збудять...
Ох, не однаково мені.

Це вигук до Неба, до Землі, до нас живих, нині сущих. Це його бачення крізь століття нашого сьогодення, кожного зокрема і України загалом: уже як бачимо окраденої зовсім, лишилася ще земля, не привласнена чужинцями.

Тож кожна пісня, народна чи авторська, як картина чи книга, мають свою власну історію та долю, що залежать від часу і рівня майстерності їх творення.

Свої власні мелодії не можу сортувати. Якоюсь мірою вони як відбиток пальців, несуть індивідуальний характер свого автора. Вони допомогли мені не втрачати віри в людське серце, не розчаровуватись у власних силах і доносити до слухача почуття радості від життя. Тож ділюся тим, що маю.

Люди добрі, не мовчіть, співайте, не соромтеся свого співу! Співайте для себе, для душі, а Бог почує і полегшить вашу Долю. Так робили наші прадіди і долали з піснею усі труднощі. Що нам заважає надати сили своєму духу і оживити душу піснею?!

Галина МАРЧУК

Душа-сопілка

Із соціальних мереж:
“2 квітня 2016 року на 88-му році пішов із життя від серцевого нападу Леопольд Яценко — дисидент, шевченківський лауреат, народний артист України, засновник і багаторічний керівник хору “Гомін”, який ще з другої половини 80-х років став символом мітингів за демократизацію України”.

“Помер відомий дисидент і народний артист Леопольд Яценко. Леопольд Іванович популяризував патріотичні пісні — козацькі, стрілецькі, повстанські, а також пісні-гімни, заборонені в часи тоталітарного режиму”.

Скупі факти — а за ними що? Страдницьке життя генія, який шукав забуту українську пісню, беріг і любив її, як мати дитину, давав їй нове життя й потужні крила; генія, чийм пісенним талантом ось уже півстоліття гомонить Україна. І гомонітиме, допоки житиме!

Я довгий час працювала в одному з найкращих ліцеїв Києва.

У нас були прекрасні діти: розумні, талановиті, патріотичні. Пам'ятаю вірш 14-річного Максима Лижова з Броварів:

*Життя — це на Голгофу путь,
З важким хрестом*

важка дорога:

*Тебе на ньому розіпнуть,
Як злодія або як Бога.*

Коли думаю про Леопольда Івановича, то завжди згадую цей недитячий вірш підлітка.

Познайомилася я з Леопольдом Івановичем восени 1970 року. Я лише три місяці тому приїхала за направленням у Київ після закінчення Московського університету. Я родом із Житомирщини, і вже на третьому курсі туга за Україною не давала мені ні жити, ні дихати. Правду кажучи, у нас було українське земляцтво, де ми спілкувалися рідною мовою, співали своїх пісень, читали літературу, про яку в Києві або не чули, або говорили пошепки.

Коли потрапила в Київ, була приголомшена: ні на вулиці, ні в транспорті, ні в робочому колективі — ніде не звучала рідна мова. Тут її боялися, цуралися, тікали від неї, як від прокази. Та й у моєму рідному НДІ “Квант” на мене, українськомовну, дивилися як на чудо-чудне.

— Смотрите, из Москвы приехала, а как чешет на украинском — больная, что ли?

Можете уявити собі, яке то було для мене щастя, коли я потрапила до “Гомону”? Півсотні молодих прекрасних людей, об'єднаних любов'ю до української пісні, історії, звичаїв. І всі такі щирі, добрі, можеш будь-кому відкрити свою душу, і тебе не висміють, а зрозуміють, допоможуть і порадять. Хоча я згодом зрозуміла, що не все так райдужно — у нас було досить засланих козачків.

“Гомін” базувалася тоді на

Контрактній площі в приміщенні БК “Харчовик”. Його керівник, Леопольд Іванович Яценко, причарував мене одразу: не більше сорока, хоч скроні були вже припорошені сивиною, поюнацькому стрункий, гарний собою, але найбільше притягували його очі — вони були такого дивного небесного кольору, що хотілося в них скупатися й потонути. Коли говорить з тобою, то схиляє голову і так уважно прислухається, ніби боїться пропустити не лише твої слова, а й думки. Одягнений скромно, і, як я зрозуміла невдовзі, сім'я його жила в дуже скрутних умовах (часто, мабуть, упроголодь). Мав двоє синів. Пам'ятаю, як колись сміявся зі слезами в голосі: “Вчителька скаржитися, що Тарас до дошки не виходить: що з ним робити? А як йому вийти, коли в нього обидва черевичи драні — пальці гуляють на вулиці!”

У кінці 70-х тоталітарна ко-

кі неприємності для того, хто необережно клонув на їхню провокацію.

Я дуже добре запам'ятала одного з них. Зовні був схожий на неандертальця — творець точно не заморочувався ні його зовнішністю, ні мізками. У нас серед студентів про таких говорили: “Ум, не испорченный образованием”. Сідав збоку, аби за усіма спостерігати, а в перерві підходив до Леопольда з одним і тим самим запитанням:

— А почему у вас нет ни единой советской песни?

Леопольд дивувався:

— Та в нас усі пісні українських радянських композиторів, хіба що є пісні народні, які весь світ співає.

— Ну они же не на русском, а на непонятном языке. Так не годится!

Через півтора року я зустріла цього ревізора в школі марксизму-ленінізму (нам, молодим фахівцям, настійливо радили закінчити ці курси. Нас було четверо, то хтось один ходив та відмічався за всіх). А той неандерталець — таке “мудре і недочене” — сидів із відкритим від захоплення ротом і вимальовував кожне слово лектора, який переливав із пусто-го в порожнє так звану марксистсько-ленінську теорію.

Однак ця інспекція мала свої наслідки: гоніння почалося не лише на керівника, а й на учасників хору. Одних звільняли з роботи, інших виганяли з посад, деякого просто залякували, аби боявся навіть думати про “Гомін”. Але найжорстокіше “блюстителі советской культуры” повелися з Леопольдом. Наступні два десятиліття ця геніальна людина пройшла всі кола пекла. Як він пережив все це і не зламався? Гадаю, в нього був “Гомін”, де залишилися найбільш стійкі й талановиті, які жили й дихали народною піснею. А ще — поряд з ним завжди була його Муза, його кохана дружина і мати його синів, красуня, розумниця, відомий вчений етнограф Лідія Орел. Мабуть-таки правда, що шлюби укладаються на небесах, бо лише Господь міг дарувати їх одне одному. І поруч із ними і в горі, і в радості завжди була українська пісня.

Варто було хоч одного разу поспостерігати за Леопольдом на

репетиціях: ця людина відривалася від грішної землі й летіла в небеса, зовучи за собою хористів. Він засвічувався якимось внутрішнім світлом; руки з диригентською паличкою, як крила гордої птиці, кликали до сонця, яке мало ще зійти в темряві, аби настав новий день. А ви, чорні кружки, налітали зграями, аби болючіше ранити ці руки? Ну, нехай би вороги — не так жаль, але й учорашні друзі, які підіймали догори руки, аби “виключити, забронити, покарати”. Лише вчора ви обіймали і цілували цю людину, співали їй дифраму, а сьогодні... То де ви тепер, “добрі друзі”? Певна, що Леопольд там, біля Господа, дирижує небесним хором, а вас чорти варять у казанах зі смолою... Що ж, сказав Господь: “Воздасться кожному по ділах його”.

Але попри все, “Гомін” жив, співав, брав участь в обрядових святах, де лунали колядки, щедрівки, веснянки, купальські, обжинкові пісні; хористи готували унікальні тематичні концерти, дбайливо збираючи дорогоцінні розсипи пісенних скарбів, які спалахували неповторним вогнем, осяяні щедрою душею Майстра... І всюди — величезна кількість захоплених, удячних глядачів. Україна була жива, вона гомоніла піснями “Гомону” — і чекала волі... Велика місія “Гомону” в тому, що він, як перебендя, своїми піснями будив заснулий розум, бентежив, розбурхував душу, підіймав бурю емоцій і примушував більш-менш освіче-

ну людину задумуватися: “А що не так з нами, українцями? Чому ми сидимо в цьому советському болоті й нічого не можемо змінити? Чи не хочемо?”

Пригадалося: після приїзду з Москви я познайомилася з відомим українським істориком Оленою Компан, дружиною письменника Івана Сенченка. На моє запитання: “Чому ми так живемо: боїмося своєї мови, культури, пісні...” ця красива і мудра жінка відповіла:

— Тому, Галино, що ми не маємо своєї національної еліти. У нас вона була, але більшу частину її знищила революція; потім був голодомор, а далі — репресії. Закінчила все війна: перші загинули, останні стали першими. То як ми можемо жити?

На мою думку, “Гомін” своєю піснею, своєю діяльністю збирав і вирощував ті тендітні паросточки нової національної еліти. І в цьому, безперечно, його висока заслуга перед українським народом.

Друге народження хору принесла незалежність України: ці роки стали роками найвищого злету колективу. Дуже часто, іду-чи ввечері з роботи, в метро чуєш українську пісню — це хористи “Гомону” повертаються з репетиції. Люди зупиняються, забувають свої щоденні клопоти, прислухаються, обличчя їхні стають добрішими і світлішими. Така сила народної пісні!

І ще одне: років двадцять тому, спускаючись ескалатором на станції метро “Хрещатик”, почувла голос сопілки. На зустрічному ескалаторі стояв Леопольд і грав... Грав так натхненно, що мені здалося: то Лукаш грає для Мавки свою пісню кохання. Я не зустрічала його вже кілька років: він постарів, був зовсім сивий, але той самий молодечий запал в очах, коли він зустрівся зі мною очима, та ж магія рухів, та ж само чарівна мелодія, від якої стискалося серце і хотілося плакати. За чим? За молодістю, за любов'ю, за втраченим щастям...

Відтоді я часто слухала його сопілку в метро. Божественна мелодія пливла по ескалатору, відбивалася від високого склепіння, спаладала дивовижними звуками донизу і залишалася жити сама по собі навіть тоді, коли її творець був уже нагорі. Люди повертали голови на ті звуки, хтось посміхався, хтось витирив слези, але не було жодного байдужого...

Уже два роки, як Леопольд — людина-таїна і людина-пісня — дивиться на нас із інших світів. Але часто в метро мені вчуваються звуки його сопілки. Може, вони заблукали і досі шукають свого сопілдаря...

Березень 2018

Документальне кіно

DOCUDAYS UA-2018

Вельми помітною подією став XV Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини. Документалістика зазвичай у нас менш популярна, ніж художні фільми, та у березні на прем'єрних переглядах кінозали часом були заповнені вщерть. А 29 березня DOCUDAYS UA-2018, що відбувався за підтримки Держкіно України, оголосив переможців. Значну кількість призів отримали українські документальні стрічки.

Приз міжнародної програми DOCU/CVIT у номінації DOCU/ПРАВА отримав фільм української режисерки Аліни Горлової “Явних проявів немає”. Це стрічка про жіноче обличчя війни і про травму, перед якою всі рівні. Фільм також отримав приз від Української Гельсінської спілки з прав людини та фестивалю Docudays UA. Нагороду присудили героїні фільму Оксані Якубовій за силу духу, мужність і незаперечне ствердження ідеї рівності жінок і чоловіків на прикладі власного життя. Картина нагородила також дистрибуторську компанію “Letter to Fest”, що дозволяє безкоштовно подавати фільм на 50 міжнародних кінофестивалів. Фільм отримав і спеціальну нагороду від медіа-партнера фестивалю Current Time TV — \$5000.

Спеціальну відзнаку конкурсу DOCU/КОРОТКО отримав фільм “Гришча в садах”, також нагородили автора картини Пьотра Армяновського премією Андрія Матросова: “За міру любові, для якої не існує перешкод”.

Головну нагороду конкурсу DOCU/УКРАЇНА отримав фільм Дмитра Лавриненка “Всяюфром”.

Спеціальна відзнака конкурсу дісталася створеній за підтримки Держкіно картині “Манливий, солодкий, без меж, або Пісні і танці про смерть” (режисери Тана Ходаківська, Олександр Стеколенко). Ця стрічка отримала також Спеціальну відзнаку студентського журі. Фільм порушує дуже серйозну тему: як, полюбивши життя, перестати боятися смерті. Герої стрічки — митці та звичайні люди з різних кутків світу.

Створений за підтримки Держкіно фільм “Перша сотня” (реж. Ярослав Пілунський, Юлія Шашкова, Юрій Грузінов) отримав Приз глядацьких симпатій. “Перша сотня” базується на подіях, відзнятих під час Революції гідності та війни на Донбасі протягом 2013—2016 років, показує історію реальних учасників подій — добровольців Першої сотні Майдану. Повний перелік переможців на сайті Docudays UA: <http://docudays.ua/2018/news/kino/winners-docudays-ua-2018/>

Напередодні ж, у рамках цього фестивалю, 27 та 28 березня, у кінотеатрі “Жовтень” відбувся прем'єрний показ створеної за підтримки Держкіно картини “Михайло і Даниїл”. Майже чверть століття тому Андрій Загданський зняв короткометражну стрічку “Двоє” про долю київського архітектора й художника Михайла Щиголя і його сина, тоді десятилітнього Даниїла. Даниїл народився глухим, з гострою формою дитячого церебрального паралічу. Коли йому було шість років, його мати, талановитий

Що новенького в кіно?

Березневий огляд кіноподій в Україні

Сучасне кіно — такий вид творчості, який, окрім таланту митців, вимагає ще й зусиль з боку держави. І часто у сучасному світі рівень розвитку кінематографії свідчить про розвиток країни — бо сучасний кінематограф передусім високотехнологічне виробництво. Україна повинна цінувати і пишатися тими надбаннями у кінематографії, які ще на початку минулого століття дали їй право вписати своє ім'я в число кінематографічних країн — зокрема, українське поетичне кіно стало тим явищем, яке надало українським творам автентичності і вирізняло українську школу поміж інших світових кінотечій. Та сучасність, нові можливості творення візуальних творів змінюють вимоги до кіновиробництва. Нині, щоб у країні почали з'являтися нові талановиті фільми, державі потрібно дбати про сприятливе законодавство для галузі, можливість нарощувати вартісну технічну і технологічну базу кіностудій, розвивати навчальні заклади з підготовки фахівців для дуже різноманітних кіноспеціальностей. І саме в цьому напрямі кілька останніх років, попри всі проблеми в Україні, бачимо сплеск активності — і це відбивається не тільки на кількості створюваних продуктів, а й на якості творів. Нині вже виникає потреба не лише говорити про окремі фільми, а й хоча б систематизувати інформацію про події у цій галузі.

скульптор Марина Хусід, загинула в автомобільній катастрофі. Багато років потому режисер повертається до своїх героїв, які за цей час переїхали жити з України у Чехію, та продовжує розповідь у повнометражній документальній стрічці “Михайло і Даниїл”. Продюсери картини: Геннадій Кофман, Андрій Загданський. Виробництво: AZ Films L.L.C. (США), МаГіКа-фільм (Україна).

“Будинок “Слово” — світ дізнається про наше “Розстріляне відродження”

У березні оголошено, що 29 квітня у кінотеатрі “Bertha DocHouse” в Лондоні відбудеться британська прем'єра створеного за підтримки Держкіно документального фільму “Будинок “Слово””. “Ми дуже раді, що британська публіка матиме нагоду побачити стрічку. Цей документальний трилер про “Розстріляне відродження” 30-х років повер-

тає втрачені пласти української культурної історії, допомагає зрозуміти зв'язок між паралельними кампаніями терору, які розгорнула проти України сталінська влада, перекидає місток до сьогодення з його дискусіями про творення нової української ідентичності”, — прокоментувала директор Українського інституту у Лондоні Марина Песенті. <http://dothouse.org/cinema/screenings/slovo-house>

Після закінчення фільму відбудеться дискусія за участю Вільяма Блекера — одного з найкращих викладачів теорії української культури та літератури в Британії. Стрічку створювала компанія FRESH PRODUCTION GROUP за підтримки Держкіно, Міністерства інформаційної політики України, Комітету ВРУ з питань свободи слова, Міністерства культури України та Міністерства освіти і науки України. Режисер фільму — Тарас Томенко, продюсери — Юлія Чернявська та Олег Шербина, автори сценарію — Любов Якимчук і Тарас Томенко.

Світова прем'єра фільму “Будинок “Слово”” відбулася на 33-му Варшавському міжнародному кінофестивалі. 27 жовтня 2017 року у Харкові відбулася національна прем'єра фільму. Також

“Будинок “Слово”” відібрали до програми FIVE CONTINENT міжнародного Гетеборзького кінофестивалю — найбільшого кінофестивалю в скандинавських країнах.

Канадський міжнародний фестиваль документального кіно Hot Docs

Завершився відбір на цьогорічний фестиваль Hot Docs, який відбудеться з 26 квітня до 6 травня. Дебютний повнометражний фільм режисера Вадима Львова “Тато — мамин брат”, створений за підтримки Держкіно, відібрано до програми World Showcase. Стрічка буде змагатися за приз глядацьких симпатій. Світова ж прем'єра фільму відбудеться у рамках основної конкурсної програми найбільшого в Європі фестивалю документального кіно Visions du Reel, Швейцарія.

“Тато — мамин брат” — портрет родини, яка маневрує між глибинами божественного життя та соціальним дном. Художник та співак Толік, його сестра Аня та племінниця Катя продираються крізь будні, сповнені любові, пошуків себе, самотності та хвороби. Перший трейлер можна переглянути: <https://www.youtube.com/watch?v=pDZYEHsdRA&feature=youtu.be>.

Також до конкурсної програми короткометражних фільмів Hot Docs Festival увійшла українська картина “Ленінопад” режисерки Світлани Шимко. Це іронічний документальний фільм про прощання з радянською епохою в Україні. Фільм показує розквіт та занепад ідолів, а також фантастичне загробне життя привидів історії.

Художні фільми — за підтримки Держкіно

Презентація трейлера воєнної драми “Черкаси”

З'явився перший трейлер фільму, який уже знято та

змонтовано. Чотири роки тому тральщик “Черкаси” був єдиним з 13 кораблів, якому вдалося втримати український стяг на своїй шоглі на озері Донузлав, під час анексії Криму. Вподовж трьох тижнів екіпаж судна гідно тримав оборону, мужньо чинив опір, відбиваючи атаки військ РФ. Режисер стрічки черкашанин Тимур Ященко за собою ігрового кіно розповідає історію звичайних людей, які у вирішальний час зрозуміли, у чому їхнє призначення, і що таке Батьківщина. Консультант фільму — реальний командир тральщика “Черкаси”, почесний громадянин міста Черкаси, Юрій Федаш, а серед акторів — моряки, які тримали оборону на кораблі навесні 2014 року.

Як зазначив Юрій Федаш: “В Україні фільм “Черкаси” буде корисно подивитись тим, хто любить кричати: “Сдали Крым”, “Там нікого нічого не делал”. Щоб ці скептики побачили, як, прикриваючись жінками і дітьми, “зелені чоловічки” захоплювали військові частини. Про ці моменти російська пропаганда не згадує, але так було насправді. Я переконаний, що завдяки ВМС ми маємо зараз Україну. Якби ми тоді розпочали стріляти, то невідомо, де зараз був би державний кордон України. Тоді по всій довжині нашого кордону стояло 100-тисячне військо росіян”.

Серед тих, хто створює саундтрек до стрічки “Черкаси” — Катя Чілі та Антон Байбаков.

Кінопроект “ЕКС” — у Вільності

Проект художнього фільму “ЕКС” відібрано до участі в індустріальній платформі Вільності міжнародного кінофестивалю — програмі Coming Soon. Там окрім українського проекту режисера Сергія Лисенка буде представлено 21 проект з Литви, Грузії, Польщі, Чехії, Білорусі,

Німеччини, Сполучених Штатів та інших країн.

Це перша презентація проекту “ЕКС” за кордоном. Виробництво стрічки здійснює компанія “Т. Т. М.”. Картина за сценарієм кількаразового лауреата премії “Коронація слова”, письменника Ярослава Яріша. Для реалізації проекту продюсер Андрій Границя зібрав творчу команду у складі оператора-постановника Сергія Михальчука, художника-постановника Владислава Олуденка. Музику створили лідери української “Нової Опери” Роман Григорів та Ілля Розумейко. У головних ролях знялися молоді актори: Орест Пастух, Віталій Гордієнко, Ліза Бакуліна, Василь Колісник, Роман Кривдик, Анатоль Фон-Філандр, Аліна Коваленко, Юлія Хміль, Артур Шлапак, Владислава Глеба та досвідчені майстри: В'ячеслав Хім'як, Олександр Норчук, Любомир Старак, Володимир Губанов та Віктор Жданов, який нещодавно був номінований на премію “Золота Дзига”.

Завершено “Таємний щоденник Симона Петлюри”

Національна кіностудія художніх фільмів імені Олександра Довженка представила Держкіно повнометражний фільм Олесь Янчука “Таємний щоденник Симона Петлюри”. Продюсери — Олесь Янчук і Аскольд Лозинський. Сценарій стрічки створювали впродовж шести років Михайло Шаевич, Олександр Шевченко та Олесь Янчук.

Це був час, коли вирішувалася доля української держави. Історична драма охоплює період життя і діяльності Голови Директорії та Головного отамана УНР Симона Петлюри в Україні, а також той час, коли Петлюра перебував у Парижі в еміграції. Зйомки стрічки відбувалися в Україні (у Львові, на Київщині та на території кіностудії Довженка), а також у Франції (Париж). Головні ролі у фільмі виконали Сергій Фролов, Ірма Вітовська-Ванца, Богдан Бенюк, Євген Нищук, Тарас Жирко, Вікторія Янчук, Роман Мацюта, Юрій Одинокій та інші.

Фільм “IZI” на David di Donatello

21 березня відбулася церемонія оголошення та нагородження переможців найпрестижнішої італійської кінопремії David di Donatello. Українсько-італійський фільм “IZI” увійшов до п'ятірки фіналістів для отримання нагороди David di Donatello у номінаціях “Найкращий режисер-дебютант” та “Найкращий актор”.

Давид ді Донателло — найпрестижніша нагорода в італійському кінематографі, італійський Оскар. Її щорічно з 1956 р. вручає Академія італійського кіно (Accademia del Cinema Italiano). Повнометражний фільм IZI — це перша офіційна копродукція України з Італією. У фільмі знялися італійські та українські актори Нікола Ночелла, Барбара Буше, Остап Ступка, Вероніка Шостак і Орест Гарда.

Презентуємо: “Шляхетні волоцюги”

Повнометражний художній фільм “Шляхетні волоцюги” створює компанія “Танзафільм”. У березні з’явився перший трейлер: <https://www.youtube.com/watch?v=Zpk3g45fJqo&feature=youtu.be>

“Шляхетні волоцюги” — музично-комедійний бойовик, який розповідає про львівських батярів Бодю та Мірека, які живуть під гаслом: “Любити Львів, жінок та жарти”. Режисер Олександр Березань, продюсер Дмитро Кравченко, сценарій Тараса Боровка спільно з Дмитром Намовим. У ролях: Юрій Хвостенко, Ірина Гришак, Іван Шаран, Павло Кружнов, Ксенія Ніколаєва, Олег Примогонов та інші. Прем’єра фільму в Україні запланована на 27 вересня 2018 року. Дистрибутор: Ukrainian Film Distribution

Жан Рено — про новий французько-український кінопроект

22 березня у столичному готелі Fairmont Grand Hotel Київ відбулася прес-конференція з представниками французько-українського проекту “Останній крок”. Головну роль у міжнародному проекті виконує всесвітньо відомий актор Жан Рено.

Кінострічка “Останній крок” стала творчою кооперацією двох європейських країн — Франції та України за підтримки Держкіно. У головних ролях задіяні актори світового рівня — Жан Рено (“Леон”), Сара Лінд (“Вольфогт”), Джо Андерсон (“Сутінки”), Девід Гясі (“Інтерстеллар”), Ігор Цишкевич (“Незламна”). Сценаристом та режисером фільму є Фредерік Петіжан. Основною локацією фільму було обрано українські Карпати, візуалізація решти розповіді перенесена до Києва.

Виконавцем головної ролі Жан Рено наголосив, що намагався бути максимально переконливим у своїй ролі: “Українці були надзвичайно добрими до нас, і я справді почувався щасливим. Я сподіваюся, що ми зможемо знайти тут ще якісь нові проекти, адже країна та люди надзвичайно відкриті”. Один із продюсерів фільму Олег Герман підкреслив, що зйомки “Останнього кроку” — дуже важливий етап для розвитку українського кіно та виробництва кіно світового рівня в Україні. За його словами, французькі представники знімальної групи за місяць зйомок змогли “відчути Україну”.

Як зазначив Голова Держкіно Пилип Іллєнко: “Для нас досвід співпраці з кінопрофесіоналами зі світовими іменами є дуже важливим. Це стосується не тільки актора Жана Рено, а й зокрема, оператора Т’єррі Арбогаста, який уже не вперше працює над українським проектом. Це дуже вигідний для України проект, оскільки українських проявів у фільмі ми отримуємо значно більше, ніж вклали коштів — усього 30% від загального бюджету. Майже весь фільм буде знято в Україні, і знімальна група переважно українська”. “Останній крок” — історія Генрі, найбільш розшукуваного з-поміж анонімних найманих убивць.

Трагікомедія “Ржак” вийшла в прокат

22 березня стартував всеукраїнський кінотеатральний прокат трагікомедії режисера Дмитра Томашпольського. Прокат

розпочався допрем’єрним показом фільму у кінотеатрі “Оскар” у ТРЦ “Гуллівер”. Виконавці головних ролей: Олександр Мірошніченко, Анастасія Євтушенко, Віктор Стороженко, Сергій Дерев’яно, Олександр Ігнатуша, Пилип Іллєнко.

Прем’єрний показ фільму відбувся у кінотеатрі “Жовтень”. У інтерв’ю режисер фільму Дмитро Томашпольський сказав: “Для того, щоб позбутися фобій, страху та комплексів, необхідно сміятися над ними. Нам треба всім позбутися ненависті один до одного; до тих, хто мислить не так, як ми; до тих, хто, як нам здається, не схожий на нас. Це стосується і мене, адже мені потрібно побороти заздрість до чужого успіху. Це можливо реалізувати тільки в комедії”.

“Серафима” візьме участь у La Fabrique des Cinemas du Monde

Екранізацію однойменного роману Олеся Ульяненка “Серафима” здійснює компанія Kristi Films. Стрічка є другою повнометражною роботою режисерки Марисі Нікітук. Продюсери: Юрій Мінзянов, Мирослав Слабошпицький та Ігор Савиченко.

Це історія про юну дівчину Серафиму, яка живе в приморському містечку і знається на травах та отрутах. Захищаючи себе,

Серафима отримує свого друга і тікає з міста, вирушаючи на пошуки своєї зниклої матері. Хвороблива жага любові перетворює Серафиму на монстра і серійну вбивцю та відкриває правду про її справжню сутність.

У запуску — “Груднева казка, або Пригоди Св. Миколая”

“Груднева казка” — історія для сімейного перегляду про дорослішання, про віру в казку, про те, що дива можуть повернути життя на краще, подарувати радість, дружбу і кохання. Стрічка розповідатиме про пригоди дружокласника Артема, чия сім’я щойно переїхала з великого міста в будинок у Карпатах. До Артема напередодні Дня Святого Миколая неочікувано з’являється сам Миколай. Насправді це крадій-домашник у костюмі чарівника. Хлопчику, разом із сестрою-підлітком і місцевою дівурою, доводиться виявити справжню згуртованість, сміливість і винахідливість, щоб перемогти злодія і врятувати справжнього Святого Миколая. Прем’єру заплановано на кінець 2018 року.

Зйомки відбуваються в Пироговому, а також на Прикарпатті. Виробництво картини здійснює компанія BIG HAND FILMS. Продюсер: Марія Каель, автор сценарію: Антон Базелінський.

Анімація і кіно для дітей

“Мавка. Лісова пісня” — серед 20 найкращих проектів Cartoon Movie

15 березня стало відомо, що найбільше міжнародне інду-

стрічне видання про анімацію Animation Magazine внесло проект “Мавка. Лісова пісня” до переліку 20 найкращих проектів форуму Cartoon Movie.

Виробництво картини здійснює студія Animagrad за підтримки Держкіно. Режисер: Саша Рубан, продюсери: Ірина Костюк, Анна Єлісєєва та Єгор Олесов.

Картина створюється за мотивами драматичної поеми Лесі Українки “Лісова пісня”, а також на основі українських міфів та культурних традицій. Експерти провідних етнографічних інституцій — Кафедра фольклористики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Музей ім. Івана Гончара та Музей історії української моди — працюють у складі знімальної групи фільму над інтерпретацією українських міфів, легенд, вірувань, обрядів та візуальної культури в унікальному анімаційному світі “Мавки”. Для створення саундтреку до команди мультфільму приєдналися відомі всьому світові музиканти гурту “ДахаБраха”. Вихід фільму в прокат запланований на 2020 рік.

“Мама поспішає додому” — на The Financing Forum for Kids Content

Проект анімаційного серіалу “Мама поспішає додому” від

фольклор та народну міфологію й вірування.

Зіркова гала-прем’єра “Викраденої принцеси”

7 березня в Україні стартував прокат анімаційного фільму “Викрадена принцеса” (Animagrad, FILM.UA Group за підтримки Держкіно).

Перед показом зібралися зірки, які брали участь у роботі над мультфільмом: телеведучі Маша Єфросиніна, Сергій Притула та Юрій Горбунов, заслужений майстер спорту України Василь Вірастюк, лідер групи “ТНМК” Олег “Фাগот” Михайлюта, співачка Джамала, солісти гурту “Время и Стекло” Надя Дорофєєва та Олексій Завгородній (Позитив), актори Роман Луцький і Олег Волощенко, блогер Пупсі Кіра, співорганізатор сімейного фестивалю “Мамаслет” Аревік Арзуманова, музикант Мілош Єліч, а також телеведучі Дмитро Комаров і Катерина Осадча, співзасновниця beauty bar G.Bar Сабіна Мусіна, дизайнер Лілія Пустовіт, продюсер Ігор Тарнопольський, співачка Наталія Гордієнко, засновники продюсерського центру MOZGI Entertainment Попат та Ірина Горова.

Продюсер — Єгор Олесов, режисер — Олег Маламуж, сценарист — Ярослав Войцешек, композитор — Даріо Веро, арт-директор — Крістіан Коскінен, керівник 3D виробництва — Андрій Міліцький, менеджер проекту — Олександра Луценко.

“Чудовий мульт. Я дуже пишаюся тим, що це абсолютно українське кіно: дитяче, світле, добре, гарне, професійне, якісне. Класно, що у мультфільмі звучить симфонічна музика. Це виховує не тільки візуальний смак, а й музичний. Мультфільми — частина нашої освіти”, — зазначила Джамала. Сергій Притула похвалив саундтрек анімаційної стрічки: “Хороший мульт, добрий. Дуже гарно обраний музичний супровід, все абсолютно доречно — і “Воллі Відоплясова”, і Джамала. І мені здається, це перший досвід такого масового залучення українських селебриті до озвучки”. Робота Сергія Притули і його персонаж Нестор вразили Олега “Фাগота” Михайлюту, який блискуче озвучив чарівника Фіна: “Мені сподобалось. Все зроблено за фавулою, “по-голлівудськи”, за всіма канонами, як воно і має бути зроблено з точки зору правильного сценарного плану, візуальних рішень і музики. Нестор дуже крутий: і характер прописаний, та намальований, і те, як Притула його озвучив. А головним героям темпорально дуже підходять Надя і Позитив”.

Про фільм: Ця дивовижна історія відбулась у чарівному місті Києві — за часів відважних воїнів, прекрасних принцес і могутніх чаклунів. Мандрівний артист Руслан, який мріяв стати лицарем, зустрів Мілу і закохався в неї, навіть не підозрюючи, що дівчина — донька київського князя. Але шастю закоханих не судилося тривати вічно: злий чаклун Чорномор з’явився в магічному вихорі й на очах Руслана викрав кохану, прагнучи перетворити силу її кохання на власну чаклунську могутність. Руслан вирушив у погоню за викраденою принцесою, щоб, здолавши всі перешкоди та небезпеки на своєму шляху, довести,

що справжня любов — сильніша за магію.

“Викрадена принцеса” — перший повнометражний мультфільм для українського і міжнародного прокату у виробничій лінійці анімаційної студії Animagrad. Права на прокат фільму попередньо вже продані на понад 30 територій, включно з Китаєм, Південною Кореєю, Францією, Польщею, Болгарією, Німеччиною, а також країнами Близького Сходу, Північної Африки та Латинської Америки.

І як “вишенька на торті” — фестиваль “Бруківка—2018”

Коли у державі роблять справді серйозні кроки для розвитку вітчизняного кіно, творча хвиля розходить колами і доходить навіть у віддалені регіони. Так сталося і з Міжнародним фестивалем молодого короткометражного кіно “Бруківка”, що розпочинався як аматорська ак-

ція молодіжних рухів у Кам’янці-Подільському, очолена Андрієм Зайцем. Та торік фестиваль набув міжнародного статусу, у конкурсі взяли участь понад 50 стрічок з усього світу. У березні 2018 р. організатори фестивалю оголосили про те, що завершують прийом заявок на нинішній конкурс. “Станом на сьогодні нам надіслано вже понад 3000 фільмів із понад 110 країн світу. Більше інформації про гостей, формат заходу і про попередній захід на сайтах: <https://bryukivkafest.com> — повідомив Андрій Заєць. Фестиваль відбудеться 22—24 червня в Кам’янці-Подільському.

Серед заявлених гостей і членів журі: Мариса Нікітук (“Куди падають дерева”), Юрій Ковальов (“Сторожова застава”), Олексій Шапарев (“КРУТИ 1918”), Володимир Філіпов, Тайлер Андерсон та інші.

...На завершення

Вітаємо лауреатів Шевченківської премії у категорії “Кіномистецтво”!

“Слово Просвіти” вже інформувало, що “Указом Президента України №60/2018 “Про призначення Національної премії України імені Тараса Шевченка, на підставі подання Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка постановлено присудити Національну премію України імені Тараса Шевченка 2018 року в категорії “Кіномистецтво” за цикл історико-документальних фільмів про Майдан 2014 року: режисерові Тихому Володимирі Вікторовичу, операторові Пилуському Ярославу Леонідовичу, операторові Стеценку Сергію Олександровичу та операторові, громадянину РФ Грузінову Юрію Георгійовичу”.

Але важко відмовити собі у приємності нагадати про те, що це було таки однією з найважливіших подій для кінематографістів країни — тож вітаємо лауреатів премії із заслуженою нагородою!

Підготувала
Ольга ЖМУДОВСЬКА

Раїса СЕННИКОВА,
заступник директора з науково-освітньої роботи Національного музею літератури України

«Язык до Києва доведе...»

Свято гумору в музеї

Традиційне свято гумору напередодні 1 квітня відбулося у Національному музеї літератури України. Воно згуртувало відомих київських письменників-гумористів, декламаторів, юних акторів театральних студій і гуртківців київських шкіл, активних читачів міських бібліотек та прихильників музею.

Нині ніби не до сміху та гумору: війна внесла в наше життя так багато смутку та печалі. Можливо, що й День сміху не зовсім доречний? Та після подорожі по літературній експозиції музею сумніви розвіялись! Гумор був і є живильною водою, що гартує душу, вселяє віру і надію на краще. Український гумор завжди живив нашу літературу, був її невід'ємною частиною. Сміялись І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, С. Руданський, Остап Вишня, С. Олійник, П. Глазовий.

Свято гумору “Язык до Києва доведе” започатковане ще 2013 року презентацією репертуарного збірника для вчителів і школярів. Особливість свята — змагання гумористів різних поколінь: знамих письменників і зовсім юних авторів-школярів. Продовжуємо традицію зберігати й передавати наступним поколінням веселі казки, дотепні історії, жартівливі пісні, кумедні побрехеньки, народні усмішки, смішні афоризми, анекдоти та жарти.

Свято організували спільними зусиллями Національний музей літератури України, НСПУ та ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка. На зустріч-змагання зі школярами від НСПУ до музею завітали знамі письменники: Гриць Гайовий, Анатолій Качан, Валентина Козак, Станіслав Шевченко, Павло Браницький. Вони були для дітей і добрими друзями, і членами журі, і вчителями. Як і в попередні роки, із щедрими подарунками (книгами, дисками,

граматами) завітали Микола Нестерчук від ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка та Олексій Бондаренко — директор видавництва “Веселка”.

Розпочали свято найменші учасники — юні артисти з вокального театру-студії “Ноти” (керівник — Оксана Кудряшова). Вони майстерно й переконливо довели: “Краса й добро врятують світ!”. Оплесками вітали учасника свята, який із татом подолав найдовший шлях до музею, — Дмитра Філенка, учня 3 класу Остапівської ЗОШ Великобагачанського району Полтавської області. Він талановито прочитав свою улюблену гумореску Грицька Бойка “Швидко відповів”.

Вразила не тільки слухачів, а й автора “Меридіану” Анатолія Качана майстерністю та акторськими здібностями учениця 3 класу Анастасія Ардикуца, яка приїхала із с. Гоголеве (“Меридіан”).

Щороку учасниками свята є вихованці Шпитківської дитячої школи мистецтв (викладач — Антоніна Добрава). Цьогоріч вони виконали пісні письменників Оксани Хлоп'ячої та На-

дії Кир'ян — на музику свого викладача.

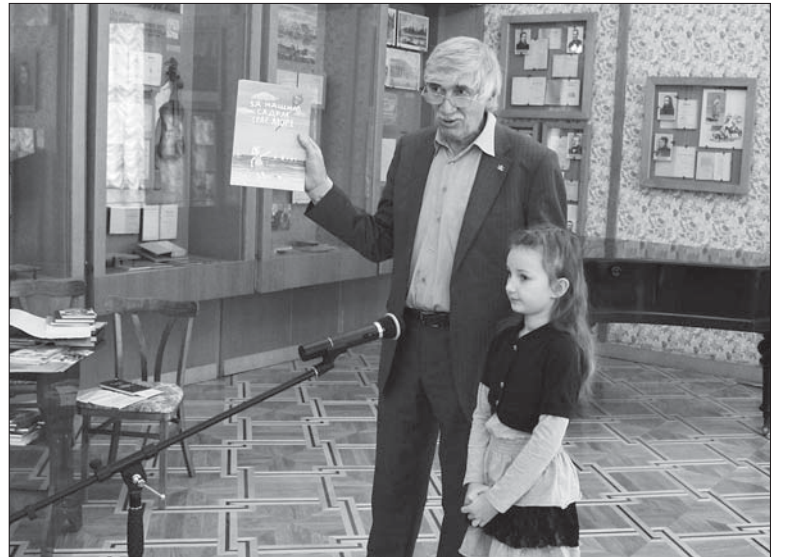
У проведенні щорічного свята гарними партнерами виступили працівники Центральної бібліотеки імені Тараса Шевченка. Цього року від читачів-літгуртківців бібліотеки виступила з улюбленими гуморесками Мар'яна Коваль, учениця ЗОШ № 229.

Найчисельнішою делегацією були учні 6-Б класу Київського ліцею № 142 зі своєю улюбленою вчителькою Надією Чухрай. Вони встигли повернутися із захопливої подорожі по Греції і підготували велику театралізовану програму з творів Павла Глазого.

Вихованець “Поетичної вітальні” письменниці Марії Морозенко Ілля Харламов уперше схвильовано прочитав власну гумореску.

Незабутнє враження справив хореографічний ансамбль “Самоцвіти” Київської дитячої музичної школи ім. Л. Ревуцького (керівник — Т. В. Калініна).

Вправно естафету підхопили наші давні партнери — талановиті юні актори народного театру-студії “Мрія” Національної

бібліотеки України для дітей (керівник — Світлана Копйова). Вони вдало поєднали інсценівки зі збірника “Язык до Києва доведе”, гуморески та веселі мелодії.

Особливі симпатії викликав виступ студента 3 акторського курсу Національного університету кіно, театру і телебачення ім. І. Карпенка-Карого — Олександра Діденка (викладач — Олександр Завальський). Це був справжній майстер-клас із читан-

ня твору Остапа Вишні “Як варити і їсти суп із дикої качки”, його запам'ятали всі учасники свята, сміючись до сліз. Талановито, яскраво, незабутньо.

Насамкінець — автографи від письменників, фотосесія, вручення подарунків. Щасливі діти, письменники, слухачі вкотре переконались у правдивості слів класика: “Засміятися щирим, світлим сміхом може тільки глибока добра душа...”.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2018

Вартість передплати (з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 76

на 1 місяць
на 3 місяці

14 грн 56 коп.
42 грн 25 коп.

на півроку
на рік

80 грн 90 коп.
159 грн 20 коп.

Засновник:
Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЦУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітницької роботи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор

279-39-55

Черговий редактор

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”,

вул. Сім'ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у квітні — 13 200

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов'язкове.

Індекс газети

“Слово Просвіти” — 30617

